

SAVONIA

Tekniikka

Palopäällystön koulutus

OPINNÄYTETYÖ

PELASTUSLAITOSTEN ROOLI YRITYSTEN
TURVALLISUUSKOULUTUSTEN JÄRJESTÄMISESSÄ

Sorvari Jouni

27.11.2014 Salla Tikkanen

SAVONIA–AMMATTIKORKEAKOULU - TEKNIikka, KUOPIO

Koulutusohjelma

Palopäälylystön koulutusohjelma

Tekijä

Jouni Sorvari

Työn nimi

Pelastuslaitosten rooli yritysten turvallisuuskoulutusten järjestämisessä

Työn laji

Päiväys

Sivumäärä

Opinnäytetyö

24.11.2014

84 + 2

Työn valvoja

Yrityksen yhdysenkilö

yliopettaja Salla Tikkanen

Yritys

Tiivistelmä

Turvallisuuskoulutukset ja erilaiset palo- ja poistumisharjoitukset ovat osa turvallisuusviestintää. Turvallisuusviestinnästä käytetään usein myös nimitystä valistus ja neuvonta. Erilaiset säädökset määrittelevät mitä turvallisuuskoulutuksia ja -harjoituksia yritysten tulee pitää työntekijöilleen. Samoin erilaiset säädökset määrittelevät miten pelastuslaitosten tulee olla mukana näissä koulutuksissa ja harjoituksissa. Sisäasiainministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään vuosittaiset tavoitteet neuvontaa ja valistusta saaneiden prosentiosuudesta koko väestöstä. Vuodelle 2013 tämä tavoite oli 20 %.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten pelastuslaitokset ovat osallistuneet yritysten turvallisuuskoulutuksiin ja erilaisiin palo- ja poistumisharjoituksiin ja millaisia eroja aluepelastuslaitosten välillä on. Tutkimus on laadittu pelastustoimen PRONTO-tietokannan turvallisuusviestintäosiosta, josta on selvitetty mm. minkä verran pelastuslaitokset ovat järjestäneet alueellaan erilaisia turvallisuusviestintätilaisuuksia ja kuinka paljon niissä on ollut osallistujia. Opinnäytetyötä varten haastateltiin myös kahta henkilöä, jotka vastaavat yrityksissään työntekijöiden turvallisuuskoulutusten järjestämisestä ja tilastoinnista. Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli myös selvittää täyttävätkö pelastuslaitokset lakisääteisen veloitteensa turvallisuusviestinnän osalta.

Tutkimuksen mukaan suurin osa (lähes 70 %) kaikista pelastuslaitosten pitämistä turvallisuusviestintätilaisuuksista ovat turvallisuuskoulutuksia, erityisesti alkusammutuskoulutuksia. Turvallisuuskoulutuksista noin 44 % järjestetään yrityksille. Puolet pelastustoimen alueista ylitti sisäasiainministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellyn vuosittaisen 20 %:n tavoitteen neuvontaa ja valistusta saaneiden osalta.

Avainsanat

turvallisuusviestintä, turvallisuuskoulutus, yritys, pelastuslaitos

Luottamuksellisuus

julkinen

SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme

Fire Officer (Engineer)

Author

Jouni Sorvari

Title of Project

The Role of Rescue Departments When Arranging Safety Training at Private Companies

Type of Project

Final Project

Date

24th November, 2014

Pages

84 + 2

Academic Supervisor

Mrs. Salla Tikkanen, Head Instructor

Company Supervisor

Company

Abstract

Safety training and different kinds of fire drills like fire exit drills are a part of public safety communication, i.e. education and giving advice in safety matters. Several acts determine what kind of safety training and drills private companies are liable to arrange for their staff and how the rescue departments have to take part in these activities. The Ministry of the Interior has determined in their operating and financial plan an annual objective on the percentage of the population taking part in safety communication events; in 2013 the objective was 20 percent.

The objective of this final project was to clarify how the rescue departments have taken part in the safety training and fire drills arranged by private companies. The second objective was to determine what kind of differences there are in the safety training between the rescue department regions. The third objective was to clarify how the rescue departments fulfill the obligations of the acts.

The data for the study was collected using the Finnish resource and accident statistics program called Pronto, e.i., data on how many public safety communication events the rescue departments have arranged and how many persons have taken part in those events. Also, two persons who are responsible for the safety training at their companies were interviewed.

According to this study the majority of the public safety communication events arranged by the rescue departments were safety training events, and most commonly, emergency fire extinguishing training. A half of the rescue department regions exceeded the 20 percent objective set by the Ministry of the Interior.

Keywords

public safety communication, safety training, company, rescue department

Confidentiality

public

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 YRITYSTEN TURVALLISUUSKOULUTUKSET	7
2.1 Turvallisuus ja turvallisuuskoulutus käsitteinä	8
2.2 Erilaiset turvallisuuskoulutukset	14
2.3 Pelastuslaitosten lakisääteinen velvoite turvallisuusviestinnässä	23
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	25
3.1 Tutkimusongelma ja sen rajaaminen	25
3.2 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteuttaminen	25
4 TUTKIMUSTULOKSET	28
4.1 Pelastuslaitosten järjestämä turvallisuusviestintä kokonaisuudessaan	28
4.2 Pelastuslaitosten yrityksille järjestämä turvallisuusviestintä	44
4.3 Yritysten järjestämät turvallisuuskoulutukset työntekijöilleen	64
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	68
5.1 Johtopäätökset aluepelastuslaitosten pitämästä turvallisuusviestinnästä	68
5.2 Mahdolliset jatkotutkimusaiheet	76
5.3 Tutkimuksen laatijan oppimisprosessi työn aikana	77
5.4 Pohdinta	79
LÄHTEET	82
LIITTEET	85

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten aluepelastuslaitokset osallistuvat yritysten turvallisuuskoulutuksiin ja erilaisiin palo- ja poistumisharjoituksiin ja millaisia eroja aluepelastuslaitosten välillä on. Tutkimuksessa selvitetään, minkä verran erilaisia turvallisuusviestintätilaisuuksia aluepelastuslaitokset ovat järjestäneet alueillaan ja miten paljon näistä tilaisuuksista on yrityksille järjestettyjä turvallisuuskoulutuksia.

Erilaiset säädökset määrittelevät, mitä turvallisuuskoulutuksia ja -harjoituksia yritysten tulee järjestää työntekijöilleen, samoin erilaiset säädökset määrittelevät, miten pelastustoimen tulee olla mukana näissä koulutuksissa ja harjoituksissa. Tähän opinnäytetyöhön kerätään myös niitä säädöksiä, jotka käsittelevät turvallisuuskoulutuksia ja niiden järjestämistä. Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena on myös pohtia, täyttävätkö pelastuslaitokset lakisääteisen velvoitteensa turvallisuuskoulutusten ja erilaisten harjoitusten osalta.

Turvallisuuskoulutukset ja erilaiset palo- ja poistumisharjoitukset ovat osa turvallisuusviestintää (Turvallisuusviestinnän sisältö). Turvallisuusviestinnästä käytetään usein myös nimitystä valistus ja neuvonta. Termejä turvallisuusviestintä sekä valistus ja neuvonta käytetään rinnakkain, näiden termien eroa ei yleisesti ymmärretä. Tähän opinnäytetyöhön on kerätty myös turvallisuusviestintään liittyvää terminologiaa.

Aiheen opinnäytetyöhöni sain työni kautta, kun havaitsin, että eri puolella Suomea aluepelastuslaitokset osallistuvat todella vaihtelevasti yritysten ja laitosten pitämiin palo- ja poistumisharjoituksiin. Osa aluepelastuslaitoksista osallistuu harjoituksiin ja niiden suunnitteluun aktiivisesti ja osaa ei taas saa mukaan edes tarkkailijaksi. Olen törmännyt tähän asiaan useita kertoja työssäni ja päätinkin selvittää opinnäytetyössäni, miten aluepelastuslaitokset osallistuvat näihin yritysten ja laitosten pitämiin erilaisiin harjoituksiin, joita ovat muun muassa erilaiset palotilanne- ja poistumisharjoitukset. Koska pelkästään erilaiset harjoitukset ja niihin osallistumisen selvittäminen ja vertailu on melko suppea tutkimusalue, laajensin tutkimusaluetta myös yrityksille järjestettäviin erilaisiin turvallisuuskoulutuksiin, pääasiassa paloturvallisuuskoulutuksiin.

Tutkimus laaditaan pelastustoimen PRONTO-tietokannan turvallisuusviestintäosiosta. PRONTO:n-turvallisuusviestintäosiosta on kerätty erilaisia tietoja, muun muassa minkä verran aluepelastuslaitokset järjestävät alueillaan erilaisia turvallisuusviestintätilaisuuksia ja kuinka paljon niihin on osallistunut henkilöitä. Tutkimuksessa keskitytään yrityksille ja laitoksille pidettyihin turvallisuuskoulutuksiin ja selvitetään kuinka paljon ja millaisia turvallisuuskoulutuksia aluepelastuslaitokset järjestävät yritysten ja laitosten työntekijöille ja kuinka paljon yritysten ja laitosten työntekijöitä on osallistunut näihin turvallisuuskoulutuksiin.

Lisäksi opinnäytetyötä varten haastateltiin kahta henkilöä, jotka vastaavat yrityksissään työntekijöiden turvallisuuskoulutusten järjestämisestä ja tilastoinnista. Haastateltavilta kysyttiin mm. sitä kuka pitää turvallisuuskoulutukset heidän yrityksessään ja onko aluepelastuslaitos ollut järjestämässä heidän yrityksessään turvallisuuskoulutuksia ja –harjoituksia. Lisäksi tiedusteltiin miten tyytyväisiä he ovat olleet turvallisuuskoulutusten pitäjiin.

2 YRITYSTEN TURVALLISUUSKOULUTUKSET

Turvallisuuskoulutuksia käsittelevää kirjallisuutta ei maassamme ole kovin paljon tehty. Erkki Jaakkola (1997) kirjoittaa asiasta kirjassaan *Luo turvallisuutta*, joka on tehty valistamisen ja pelastustoiminnan oppikirjaksi. Oppikirja on luultavasti ensimmäinen pelastusalan opiskelijoille tehty kirja, joka antaa palomiehelle perustiedot maallikoiden opettamiseen, neuvomiseen ja valistamiseen palo- ja pelastusturvallisuuden perusasioissa.

Kansalaisten opettaminen itsenäisesti ehkäisemään tulipalojen syttymistä ei ole uusi asia. Jo vuosisadan vaihteessa ilmestyi maassamme useita tähän tarkoitukseen tehtyjä opasvihkosia. (Jaakkola, 5.) Palopäällystiöliitto on jatkanut ansiokkaasti erilaisten paloturvallisuusoppaiden tekemistä 2000-luvulla, ja lähes jokaiselle toimialalle on tehty oma paloturvallisuusopas.

Turvallisuus on yritystoiminnan keskeinen periaate. Koko henkilöstön tulisi sitoutua siihen. Turvallisuusasioiden opetus ja hyvän esimerkin tarjoaminen on yrityksissä erinomaisen tärkeää. (Waitinen ja Takaneva 2007, 5.) Edellä oleva teksti on kaupan turvallisuusoppaasta, mutta samalla tavalla turvallisuus on tärkeä osa työntekoa myös kaikilla muilla toimialoilla, kuten sosiaali- ja terveydenhuollossa, hotelli- ja ravintola-alalla, oppilaitoksissa, virastotyössä ja teollisuudessa.

Kaupan turvallisuusoppaan mukaan suositeltavana tavoitteena pidetään sitä, että jokainen työntekijä saisi jo opiskeluaikanaan riittävän perehdytyksen paloturvallisuusasioihin ikään kuin uimataitona rinnastettavana kansalaistaitona. Ammattiin valmistavissa oppilaitoksissa tulisi aina perehdyttää opiskelijat juuri kyseisen ammatin kannalta keskeisiin paloturvallisuuskysymyksiin. Heidät tulisi myös kouluttaa alkusammutustaitoiksi. Kunkin työpaikan tulee huolehtia turvallisuusohjelmassaan henkilöstön turvallisuustietojen ja -taitojen säännöllisestä päivittämisestä. (Waitinen ja Takaneva 2007, 5.)

Pelastuslain (379/2011) 2 §:n 1. momentin mukaan yrityksillä on velvollisuus:

- 1) ehkäistä tulipaloja ja muita onnettomuuksia;
- 2) varautua onnettomuuksiin sekä toimintaan onnettomuuksien uhatessa ja sattuesssa;
- 3) rajoittaa onnettomuuksien seurauksia;
- 4) rakentaa ja ylläpitää väestönsuojia;
- 5) osallistua pelastustoiminnan tehtäviin ja väestönsuojelukoulutukseen.

Jotta yritys täyttää edellä mainitut velvollisuudet täytyy, yrityksen työntekijöillä olla tarpeelliset tiedot ja taidot, jotta pystyvät täyttämään nämä lain määrittelemät velvollisuudet. Yksi tapa, jolla yrityksen työntekijät saavat nämä tiedot ja taidot, on turvallisuuskoulutukset. Yrityksissä yleisimmin pidettyjä turvallisuuskoulutuksia ovat erilaiset alkusammutus- ja ensiapukoulutukset sekä poistumisharjoitukset. Muita yritysten työntekijöille tyypillisesti pidettyjä turvallisuuskoulutuksia ovat tulityökorttikorttikoulutukset, turvallisuuskävelyt ja erilaiset varautumiseen liittyvät koulutukset. Poistumisharjoitusten lisäksi yritykset ovat pitäneet työntekijöilleen erilaisia palo- ja pelastusharjoituksia.

2.1 Turvallisuus ja turvallisuuskoulutus käsitteinä

Turvallisuus

Matti Waitisen (2011, 26) väitöskirjan mukaan turvallisuus koetaan usein itsestään selväksi asiaksi ja turvallisuuteen kiinnitetään yleensä huomiota vasta, kun se on tavalla tai toisella menetetty. Jokaisella meistä on oma käsityksemme turvallisuudesta. Mutta mitä turvallisuus tarkoittaa? Turvallisuuden peruskäsitteistö on jossain määrin jäsentymätön. Eri toimintaympäristöissä ovat monet asiantuntijat käyttäneet erilaisia määritelmiä samoista käsitteistä.

Turvallisuudella tarkoitetaan usein joko objektiivista turvallisuutta (ulkoinen, toimintaympäristöön sekä yhteiskuntaan liittyvä turvallisuus) tai subjektiivista turvallisuutta (yksilön kokemana turvallisuus) sekä näiden kahden välistä suhdetta (Waitinen 2014, 5).

Turvallisuus-sanaa käytetään runsaasti niin mediassa kuin tavallisessa puheessa. Olipa sitten kysymyksessä japanilaisten ydinvoimaloiden toiminnan turvallisuus, maamme liikenneturvallisuus, palokuolematilastot tai kotimaisen ydinvoiman lisärakentaminen,

näitä asioita käsitellään laajasti mediassa ja tämän kautta turvallisuus siirtyy kansalaisten keskusteluihin puheenaiheeksi. Tyypillistä turvallisuuskeskustelulle on se, että itse kukin pitää yleensä kiinni omista näkökannoistaan, joten yhteisen keskustelupohjan löytäminen on usein vaikeaa. Oman ongelmansa tuottaa myös käsitteistö, joka on osin vierasta eri aloilla toimiville hallintovirkamiehille ja tieteenharjoittajillekin. Näiden vaikeuksien ylittäminen edellyttää halua ja kykyä ymmärtää asiat aiempaa laajemmin. Ilmastomuutokset, taloudelliset kriisit Euroopassa ja Yhdysvalloissa sekä alati muuttuva maailmanpoliittinen tilanne on muuttanut ajatuksia myös turvallisuuden käsitteisällöstä. Turvallisuus ymmärretään nykyisin usein synonyymiksi tasapainolle, jolloin yhteiskuntien ja liittoutumien etujen mukaista on turvata tasapainon säilyminen. (Waitinen 2014, 5.)

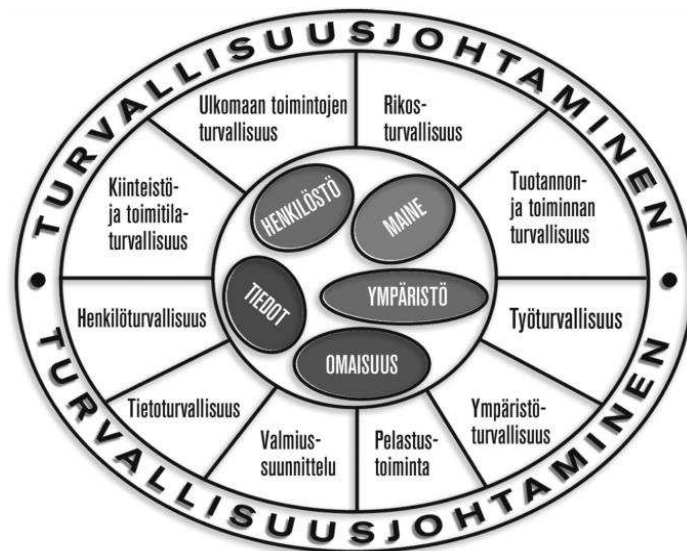
Turvallisuuteen liittyvä kirjallisuus ja tutkimukset ovat suurelta osin englanninkielisiä. Englanninkielisessä maailmassa on kaksi erikantaista sanaa, ”*safe*” ja ”*secure*”, jotka ovat suomalaisessakin yritysturvallisuuskontekstissa paljon käytettyjä lainasanoja puhuttaessa turvallisuudesta. Näiden kahden eri sanan käyttö kaikkine sivumerkityksineen ja lukuisine synonyymeineen tekee turvallisuuskeskustelusta ja sen ymmärtämisestä jossain määrin haastavaa. Esimerkiksi turvallisuusalan ammattilaiset viljelevät puheessa termejä ”securitypuolen turvallisuus” ja ”safetypuolen turvallisuus”. Suomessa organisaatioiden turvallisuuden tutkimusta ja käytännön toiminnan kenttää hämmentää se, että suomen kielessä on vain yksi turvallisuus-sana, kun sitä englannin kielessä vastaa kaksi erisisältöistä termiä: *safety* ja *security*. Termiä *safety* on käytetty puhuttaessa onnettomuuksien ehkäisemisestä, ja se näyttää liittyvän tahattomasti aiheutettujen onnettomuuksien ja vammojen mahdollisuuteen. *Security*-termi taas liittyy tahallisuuteen ja suunnitelmallisuuteen, kuten terrorismiin tai rikollisuuteen. *Security*-termiä käytetään silloin, kun puhutaan turvallisuusyritysten toteuttamasta väkivallan tai rikosten torjunnasta, ja se liittyy myös yhteisöjen tai valtioiden turvallisuuteen. (Waitinen 2014, 5 - 6.)

Sanakirjamäärittelyn pohjalta sana turvallisuus on siis varsin moniselkoinen ja monimerkityksinen, ja eri kielikontekstissa monimerkityksellisyys vain korostuu. Ruotsin ja englannin kielessä turvallisuutta ja turvallisuuden eri osa-alueita määritellään yksityiskohtaisemmin kuin suomen kielessä. Turvallisuudella on kummassakin edellä mainitussa kielessä useampia, selkeästi tarkoitukseltaan erilaisia sanoja, jotka kohdentavat ja

täsmenävät yleisesti turvallisuusasioista käytyä keskustelua. Suomen kielen turvallisuus käsittää kaikki turvallisuuden osa-alueet, mikä osaltaan vaikeuttaa keskustelua ja lisää samalla tulkinnanvaraisuutta. (Waitinen 2011, 31.)

Yritysturvallisuus

Suomessa muun muassa Elinkeinoelämän keskusliitto on yhdistänyt englanninkielisten sanojen *safe* ja *secure* merkitykset ottamalla yleiseen käyttöön termin yritysturvallisuus (corporate security). Yritysturvallisuus on jaoteltu useaan eri osaan. Jaottelu on näytetty kuvassa 1. Perusteet tähän jakoon on saatu Suomen lainsäädännöstä, joka asettaa erilaisia turvallisuuden hoitoon liittyviä velvoitteita yrityksille ja yhteisöille. (Waitinen 2011, 29.)

Kuva 1. Elinkeinoelämän keskusliiton yritysturvallisuuden malli.

Turvallisuuskulttuuri

Jaakkolan (1997) mukaan meillä on tavarataloja, huoltolaitoksia, kouluja, teattereita, yrityksiä, joissa turvallisuusasiat ovat kunnossa. Vastaavasti meillä on kohteita, joista palotarkastajat löytävät aina vakavia puutteita. Palotarkastajien huomautukset ja korjauskehotukset johtavat näissä kohteissa vain tilapäisiin parannuksiin. Mistä johtuu, että toisissa kohteissa turvallisuusasiat näyttävät olevan aina kunnossa ja toisissa ilmenee jatkuvasti puutteita? Edellä kuvatun ilmiön selittää toisissa kohteissa vallitseva turvallisuuskulttuuri, jota vastaavasti toisiin kohteisiin ei ole syntynyt tai luotu. (Jaakkola, 21 - 22.)

Henkilökunnan riskitietous ja taito toimia oikein hätätilanteessa on välttämätön osa jokaisen työpaikan turvallisuuskulttuuria. Yleisesti hyvän turvallisuuskulttuurin yrityksissä yhdistyvät turvallisuusasioiden arvostus, riittävä tietämys ja käytännön turvallisuusteot ja toimet. (Waitinen ja Takaneva 2007, 7.)

Turvallisuuskulttuuri ei synny itsestään vaan se on pitkäjänteistä työtä, ja kaikkien työntekijöiden tulee sitoutua siihen. Yksi toimenpide, jolla turvallisuuskulttuuria voidaan ylläpitää ja kehittää, on koko henkilökunnalle järjestettävä säännöllinen turvallisuuskoulutus. Lisäksi säännöllinen harjoittelu erilaisten onnettomuustilanteiden varalta sekä turvallisen poistumisen harjoittelu kehittävät turvallisuutta.

Turvallisuuskulttuurista ja sen kehittamisestä on käyty teoreettista keskustelua lähinnä yritysturvallisuuden piirissä. Yritysturvallisuudessa turvallisuuden vaalimiseen ja turvallisuuskulttuuriin yhdistyy yleensä ajatus yrityksen taloudellisten arvojen vaalimisesta ja yrityksen liiketoiminnan kannalta tärkeän maineen ja julkisuuskuvan suojelusta. Julkishallinnon yksiköiden tai laajempien kokonaisuuksien turvallisuustoimintaa on pidetty ehkä jotenkin vähempiarvoisena tai jollakin tavoin itsestäänselvytenä siten, että esimerkiksi koulujen turvallisuuskulttuurin kehittämiseen liittyvää keskustelua ei tieteellisellä tasolla ole ennen viime vuosia käyty. (Waitinen 2011, 51 - 52.)

Turvallisuuskriittisillä aloilla, kuten esimerkiksi ydinvoima-alalla, ovat viranomaiset alkaneet edellyttää teknisen käyttövarmuuden lisäksi organisaatiolta myös hyvää turvallisuuskulttuuria ja kykyä osoittaa se käytännössä. Suomessa valtioneuvoston asetus (VN 733 / 2008) edellyttää, että ydinvoimalaitoksen luvanhaltijan on noudatettava toiminnassaan korkeaa turvallisuuskulttuuria. Kevättalvella 2011 tapahtuneen Japanin Fukushima ydinvoimalaonnettomuuden jälkeen on tämä julkisuudessaakin käyty keskustelu korkean turvallisuuskulttuurin merkityksestä edelleen kiihtynyt. (Waitinen 2011, 56.)

Turvallisuuskulttuuri merkitsee arvoja, asenteita, sitoutunutta ja ammattitaitoista henkilöstöä sekä päivitettyjä normeja ja ohjeistusta. Turvallisuuskulttuuri sisältää tavoitetsuuntautuneen toiminnan, jossa henkilöiden itsearviointi tukee organisaation kokonaisturvallisuutta. Organisaation turvallisuuskulttuuri on yksilön ja ryhmän arvojen, asenteiden, tietoisuuden, taitojen ja käyttäytymisen yhteenliittymä. (Waitinen 2011, 56.)

Hyvässä turvallisuuskulttuurissa on kyse aidosta välittämisestä. Turvallisuutta arvostetaan ja toimintaan liittyviä vaaroja pyritään ymmärtämään sekä ennakoimaan. Turvallisuus halutaan tällöin ymmärtää kokonaisvaltaisesti. (Reiman ym. 2008, 49.)

Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestinnän valtakunnallinen työryhmä on tehnyt turvallisuusviestinnän sisältöä käsittelevän ohjeen, jonka tavoitteena on yhtenäistää ja täsmentää pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyssä käytettävää terminologiaa. Kun kaikilla on yhtenäinen käsitys termeistä, se edesauttaa yhteisen sävelen löytymisessä yhteistoiminnassa sekä pelastusalan sisällä että alan ulkopuolella. Turvallisuusviestinnän valtakunnallisen työryhmän ohjeen mukaan turvallisuusviestintä koostuu kolmesta kokonaisuudesta: turvallisuusneuvonasta, turvallisuuskoulutuksesta ja turvallisuusvalistuksesta.

Turvallisuusviestinnän sisältöä käsittelevän ohjeen alussa on perusteltu, miksi turvallisuusviestintä terminä on parempi kuin valistus ja neuvonta. Aikaisemmin turvallisuusviestinnästä on käytetty yleisesti termiä valistus ja neuvonta, mutta terminä valistus ja neuvonta ovat osittain päällekkäisiä termejä. Valistus on vanhahtava sana, johon usein liittyy negatiivisia arvovarauksia. Valistus on yksisuuntaista, kun taas turvallisuusviestintään liittyvä turvallisuuskoulutus on interaktiivista. Suomen kielen perussanakirjan mukaan sana valistaa tarkoittaa perustiedon antamista varsin suurelle joukolle. Valistus ei sanana riitä kuvaamaan pelastustoimessa tehtävää onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvää turvallisuusystyötä. (Turvallisuusviestinnän sisältö, 1.)

Viestintä on suomen kielen perussanakirjan mukaan viestimistä, tiedottamista, tiedon välitystä ja kommunikaatiota. Viestintä voi olla sanallista, sanatonta, kuvallista, painoviestintää, joukkoviestintää, sähköviestintää ja televiestintää. Viestintä kuvaa paremmin toiminnan kaksisuuntaisuutta ja monipuolisuutta. (Turvallisuusviestinnän sisältö, 1.)

Turvallisuusneuvonta

Pelastustoimessa turvallisuusneuvonta tarkoittaa muun muassa puhelinneuvontaa (esim. päivystävä palotarkastaja tai internet-sivujen avulla annettu palaute) ja palotarkastuskäynnillä tapahtuvaa neuvontaa. Lisäksi jokainen pelastusalan ammattilainen antaa yksityiselämässään turvallisuusneuvontaa jatkuvasti. Turvallisuusneuvontaa on myös muun muassa poistumisharjoitusten seuranta ja valvonta, mikäli tilaisuudessa ei tapahdu pelastuslaitoksen antamaa koulutusta. Yhteenvetona pelastustoimen turvallisuusneuvonta on satunnaista, yksittäiselle ihmiselle suunnattua, lyhytaikaista ja kohdennettu tiettyyn asiakaslähtöiseen tarpeeseen. (Turvallisuusviestinnän sisältö, 1.)

Turvallisuuskoulutus

Pelastustoimen turvallisuuskoulutus sisältää tietyille kohderyhmälle annettavan turvallisuusaiheisen luennon, oppitunnin, opetustuokion tai harjoituksen. Turvallisuusaiheet näille pelastustoimen turvallisuuskoulutuksille määritellään pelastuslain 2 § 2. mom ja 27 § 2. mom 1. kohdassa. Pelastustoimen turvallisuuskoulutus on suunnitelmallista ja tavoitteellista. Turvallisuuskoulutusta ovat muun muassa kouluille annettavat turvallisuusluennot, turvallisuuskävelyt, alkusammutuskoulutus, poistumisharjoitus, joka on koulutusta silloin, kun pelastuslaitos järjestää sen. (Turvallisuusviestinnän sisältö, 1.)

Turvallisuusvalistus

Turvallisuusvalistus koostuu kahdesta kokonaisuudesta yleisötilaisuuksista ja joukkoviestinnästä. Valistus on luonteeltaan yksisuuntaista esimerkiksi viranomaisen tarpeelliseksi katsomaa yleistä viestintää vaikkapa heikoista jäistä tai avotulesta. Pelastustoimessa yleisötilaisuuksilla tarkoitetaan muun muassa messuja ja erilaisia teemapäiviä, jossa yleisön kohtaaminen ei ole aina määrämuotoista ja ennakoitavaa. Pelastustoimessa joukkoviestinnällä tarkoitetaan turvallisuusaiheisten viestien välittämistä joukkoviestimillä (radio, tv, elokuvat, www-sivut, lehdistö ja sosiaalinen media). (Turvallisuusviestinnän sisältö, 2.)

2.2 Erilaiset turvallisuuskoulutukset

Yrityksillä on velvollisuus laatia pelastussuunnitelma, joka on suunnitelma työntekijöille ja muille henkilöille annettavista ohjeista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi (Pelastuslaki 379/2011, 15 §). Pelastussuunnitelmasta on tiedotettava tarvittavalla tavalla työntekijöille sekä muille, joiden on osallistuttava pelastussuunnitelman toimeenpanoon (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 2 §). Tämä tiedottaminen pelastussuunnitelmasta on myös turvallisuuskoulutusta, jota tulisi antaa kaikille niiden yrityksen työntekijöille, joissa on laadittu pelastussuunnitelma.

Pelastussuunnitelma koulutuksen lisäksi yrityksissä yleisimmin pidettyjä turvallisuuskoulutuksia ovat erilaiset alkusammutus- ja ensiapukoulutukset sekä poistumisharjoitukset. Muita yritysten työntekijöille tyypillisesti pidettyjä turvallisuuskoulutuksia ovat muun muassa tulityökoulutukset ja turvallisuuskävelyt. Poistumisharjoitusten lisäksi yritykset ovat pitäneet työntekijöilleen erilaisia palo- ja pelastusharjoituksia.

Turvallisuuskoulutusten ja -harjoitusten tavoitteena on, että henkilökunta osaa toimia oikein mahdollisessa onnettomuustilanteessa ja vahingot jäävät mahdollisimman pieneksi. Lisäksi säännöllisesti pidetyt turvallisuuskoulutukset ja -harjoitukset vaikuttavat turvallisuuskulttuuriin positiivisesti.

Alkusammutuskoulutus

Alkusammutustaidot ovat tärkeä osa yleistä paloturvallisuusopetusta. Alkusammutuskoulutuksen tavoitteena on antaa riittävät taidot palonalkujen sammuttamiseen ja näin vähentää tulipaloista aiheutuvia vahinkoja. Säännöllisen alkusammutusharjoittelun pariin tulisi saattaa jokainen suomalainen nuorista aikuisiin. (Kauppinen 2009, 4.)

Alkusammutuskoulutus koostuu sekä teoriaosuudesta että käytännön harjoituksesta. Käytännön harjoituksessa tulisi olla vähintään sammutuspeitteen ja käsiammuttimen käyttöharjoitus. Käytännön harjoitteluun voi tarpeen mukaan lisätä soveltavia osia. Esimerkiksi makaavan alkusammutusnuken sammuttaminen palvelee sairaaloissa ja

hoitokodeissa työskenteleviä, hiilidioksidisammuttimen käyttöä voi harjoitella muun muassa keittiöhenkilökunnan kanssa, ja pikapalopostin käyttöä on hyvä harjoitella, jos sellainen on koulutettavien työpaikalla. (Kauppinen 2009, 4.)

Alkusammutusharjoituksen tavoitteena on, että harjoituksen jälkeen koulutetut henkilöt osaavat käyttää turvallisesti vähintään sammutuspeitettä ja käsiammutinta. Lisäksi tiedollisena tavoitteena on, että koulutettavat osaavat tunnistaa ympäristön riskejä ja ymmärtävät alkusammutustaitojen merkityksen tulipalotilanteessa. (Kauppinen 2009, 5.)

Ensiapukoulutus

Työturvallisuuslain (738/2002) 46 §:n mukaan työpaikoilla on pidettävä yllä ensiapuvalmiutta, johon kuuluvat asianmukaiset tarvikkeet ja välineet, ensiavun antamiseen perehtyneet henkilöt ja tiedot siitä, mihin toimiin tapaturman tai sairastumisen vuoksi on nopean avun saamiseksi ryhdyttävä (Waitinen ja Takaneva 2007, 25).

Työnantaja voi järjestää laissa tarkoitettua ensiapukoulutusta periaatteessa kahdella tavalla. Mikäli työnantajalla on käytettävissään työterveyshuollossa pätevä ensiapuopettaja, tämä voi toimia kurssien opettajana. Ensiapuopettaja on aina asianmukaisen opettajakoulutuksen saanut henkilö. Vaihtoehtoisesti kurssin voi tilata Suomen Punaiselta Ristiltä. Tällöin kurssin ohjelmaa voidaan painottaa kohderyhmän mukaan. Ensiapukoulutusta antavat myös alueelliset pelastusliitot, jotka niin ikään muokkaavat koulutuksen sisällön asiakkaan tarpeiden mukaan. (Waitinen ja Takaneva 2007, 25.)

Ensiapukoulutusta on monentasoista, mutta yrityksen työntekijöiden ensiapukoulutuksen tulisi olla sellaista, että se kohdistuu toimintaan yllättävissä tilanteissa, joissa työntekijöiden on osattava toimia nopeasti ja yleensä ilman erityisiä ensiapuvälineitä, puhutaan niin kutsutusta hätäensiavusta.

Hätäensiavulla tarkoitetaan niitä toimia, joilla loukkaantuneen tai äkillisesti sairastuneen potilaan henki voidaan pelastaa ja estää hänen tilaansa huononemasta. Myös hätäilmoituksen teko ja ammattiavun hankkiminen paikalle ovat osa auttamisketjua. Tällaiset hätätilanteet osuvat kohdalle yleensä yllättäen. Usein käytettävissä ei siis ole varsinaisia

ensiapuvälineitä. Tuolloin potilaan kannalta onkin tärkeintä paikalle sattuneiden kyky ja halu auttaa. (Waitinen ja Takaneva 2007, 25.)

Hätäensiavulla voitetaan potilaalle ja apuun rientäville ammattilaisille lisäaikaa. Potilaan selviytymisen kannalta on tärkeää, että avun tarve huomataan mahdollisimman pian. Hätäensiavussa pyritään ensisijaisesti turvaamaan potilaan hapensaanti eli hengitys ja verenkierto aina ammattiavun tulloon asti. Hapensaannin estyminen johtaa nopeasti aivosolujen vaurioitumiseen. Jo 4 - 6 minuutin kuluttua sydämen pysähtymisestä ovat aivojen soluvauriot mahdollisia. 6 - 10 minuutin kuluttua vauriot ovat jo todennäköisiä ja 10 minuutin hapettomuuden jälkeen seurauksena on pysyvä aivovamma. Näin ollen ensimmäiset minuutit ratkaisevat. Hätäensiavun viivästyminen aiheuttaa seurauksia, joita ei myöhemmillä hoitotoimilla enää voida korjata. (Waitinen ja Takaneva 2007, 25 - 26.)

Turvallisuuskävely

Turvallisuuskävely on kokemuksellinen tapa lähestyä turvallisuusasioita, ja menetelmänä se pohjautuu oppimisesta tehtyihin tutkimuksiin. Turvallisuuskävely on parhaimmillaan muistiin jäävä ja toimenpiteisiin johtava kokemus, joka vahvistaa yhteisön viestintää, työnjakoa ja yhteishenkeä. (Tuisku ja Arvonon 2006, 3.)

Turvallisuuskävelyssä käydään läpi organisaation turvallisuusasioista konkreettisten esimerkkien kautta. Keskustelemalla hahmotetaan omakohtaisesti erilaisia toimintatapoja. Eri toimipisteissä ja turvallisuustehtävissä kierrettäessä on helpompi kuvitella mahdollisia onnettomuustilanteita ja siirtyä mielikuvissa osalliseksi tapahtumien kulkua. Mielikuvaharjoittelua käytetään tietoisesti urheiluharjoitteissa ja erilaisissa oppimistehtävissä. Kun tilanteita on käyty läpi, osataan asennoitua niiden tapahtumisen mahdollisuuteen. Jos onnettomuustilanteisiin joudutaan, ei lamaannuta tai pelästyä, koska tilanne ei tulekaan enää täytetä yllätyksenä. Mielen sopukoihin jää erilaisia toimintatapoja sekä selviytymisen malleja. (Tuisku ja Arvonon 2006, 4.)

Turvallisuuskävelyn sisällöksi valitaan kunkin yrityksen ja kohteen ajankohtaiset asiat. Käytettävissä olevan ajan puitteissa valitaan kullekin kävelyllä keskeiset teemat. Yhteisön turvallisuus- ja pelastussuunnittelun alkuvaiheessa kävely voi painottua riskien kartoitukseen ja kehittämiskohteiden listaamiseen. Turvallisuuskävely voidaan osittaa valmius- ja suojautumistilanteisiin, toimitilojen turvallisuuteen, henkilöturvallisuuteen, työsuojeluun, rikosten torjuntaan tai ympäristönsuojeluun painottuvaksi.

Turvallisuuskävelyllä kierretään eri toimipisteet ja käydään läpi niissä toimimiseen liittyvät ohjeet, toimintatavat ja varmistetaan työnjako. Kävelyllä esille nousevat parannusehdotukset ja työnjaon täsmennykset lisätään vielä pelastussuunnitelmaan. Vuosittaisella turvallisuuskävelyllä kerrataan toimintaohjeet ja mahdollisesti tarkistetaan toimipisteiden turvallisuuslaitteistoa ja niiden toimivuutta. (Tuisku ja Arvonen 2006, 8.)

Turvallisuuskävelyn tavoitteet asetetaan jokaisen yrityksen tai yhteisön oman turvallisuussuunnittelun ja -kulttuurin mukaisesti. Johdon sitoutuminen on turvallisuustoimien onnistumisen kannalta tärkeää, joten päättävissä asemassa olevat henkilöt on hyvä innostaa mukaan jo suunnitteluvaiheessa. Turvallisuuskävelystä olisi hyvä tehdä jokavuotinen tapa, jolloin sen painopisteasioita voi kohdentaa ja täsmentää turvallisuusprosessien etenemisen mukaan. (Tuisku ja Arvonen 2006, 7.)

Turvallisuuskävelyn tavoitteena voi olla:

- turvallisuuskulttuurin lisääminen
  - henkilöstön asenteisiin vaikuttaminen
  - turvallisuustietouden ja taitojen lisääminen
  - nykytilanteen kartoitus ja riskien selkeytys
  - tulevaisuuteen ja muutoksiin varautuminen
  - turvallisuuteen liittyvien arkiasioiden huomaaminen
  - ennaltaehkäisyyn motivoiminen
  - sitoutuminen omatoimiseen varautumiseen
  - onnettomuustilanteissa toimimiseen ohjeistaminen
  - onnettomuuksien ja läheltä piti -tilanteiden vähentäminen
  - yhteisön sisäisen viestinnän parantaminen
  - kohentaa ja täsmentää työnjakoa
  - pelastus- ja turvallisuussuunnittelun jalkauttaminen henkilöstön keskuuteen
  - terveysliikunta työpäivän aikana
  - oman kunnan merkityksen huomaaminen osana turvallisuutta
- (Tuisku ja Arvonen 2006, 7).

Tulityökoulutus

Tulityökoulutus on esimerkki laajamittaisen turvallisuuskoulutuksen hyvistä tuloksista. Ennen koulutusjärjestelmän alkamista 80-luvun lopussa tulityöt aiheuttivat jopa 40 prosenttia suurpaloista vuosittain. Nykyään luku on alle 5 prosenttia. Koulutuksen on saanut yli 900 000 henkilöä. Tulitöiden turvallisuuskoulutusta valvoo ja kehittää Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) tulityötoimikunta. Toimikunnassa on SPEKin lisäksi edustettuna Finanssialan Keskusliitto ja Suomen Palopäällystöliitto. SPEK ylläpitää koulutusrekisteriä ja valvoo koulutuksen laatua. (SPEKa.)

Tulityökurssin tavoitteena on herättää tulityöntekijät ennalta ehkäisemään tulityöonnettomuuksien synty. Kurssilla opitaan keskeinen ohjaava lainsäädäntö ja ohjeistus sekä eri osapuolten vastuut. Kurssin jälkeen ymmärretään tulityön ennakkosuunnittelun ja tulityöluvan merkitys sekä osataan tehdä työ turvallisesti. (SPEKb.)

Tulityökurssi on päivän mittainen, ja se sisältää kuusi oppituntia sekä suojaus- ja alkusammutusharjoituksen. Kurssin lopuksi pidetään kurssikoe, jolla varmistetaan kurssilaisten osaaminen.

Kurssin suomenkielinen oppikirja on nimeltään Ryhdyttäessä tulityöhön. Oppikirja on julkaistu myös ruotsiksi, englanniksi, venäjäksi, viroksi ja puolaksi. Oppikirja sisältyy jokaiseen kurssiin. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön tulityötoimikunta on vahvistanut tulityökurssin tavoitteet ja ohjelman. (SPEKb.)

Tulityökoulutuksen lopuksi suoritettavaa kurssikoetta kutsutaan tulitöiden turvallisuustutkinnoksi ja hyväksytysti suoritetusta tutkinnosta kurssilainen saa todistukseksi tulityökortin. Tulityötutkinto on Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön hyväksymä tutkinto, jolla varmistetaan, että tulityöntekijällä ja tulityöluvan myöntäjällä on riittävä tieto tulityöturvallisuudesta (Tulityöt suojeleohje, 3). Tulityökortti on Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön myöntämä määräaikainen kortti, jonka haltijalla on oikeus tulitöiden tekemiseen (Tulityöt suojeleohje, 2). Myös tulityöluvan myöntäjällä tulee olla voimassa oleva tulityökortti (Tulityöt suojeleohje, 5).

Poistumisharjoitus

Poistumisharjoituksen tarkoituksena on testata työpaikan pelastussuunnitelman ja turvallisuusorganisaation toimivuutta tilanteessa, jossa tulipalon tai muun vaara- tai onnettomuustilanteen vuoksi on tarpeellista evakuoida toimipaikan ihmiset turvallisempaan paikkaan. Toistuvien harjoitusten myötä pyritään toiminta vakiinnuttamaan sellaiselle tasolle, että hätätilanteessa kiinteistön tyhjentäminen sujuu nopeasti ja turvallisesti. (Linjala ja Waitinen 2014, 16.)

Harjoitusten tavoitteena on saada henkilöstö tiedostamaan työpaikkansa turvallisuusriskejä ja antaa siten valmiudet turvallisuuskulttuurin kehittämiseen. Lisäksi tavoitteena on saada henkilöstö ymmärtämään turvallisuustekniikan, -ohjeiden ja -koulutuksen merkitys sekä opettaa henkilöstö toimimaan tarkoituksenmukaisesti onnettomuustilanteissa. (Linjala ja Waitinen, 16.)

Jotta poistumisharjoituksista saataisiin irti paras mahdollinen hyöty oikeiden onnettomuustilanteiden varalle, tulee poistumisharjoitus järjestää vaiheittain muiden turvallisuuskoulutusten kanssa. Työpaikalla tulee olla laadittuna pelastussuunnitelma, ennen kuin poistumisharjoitusta aletaan suunnittelemaan. Lisäksi pelastussuunnitelman sisältö ja toimintaohjeet tulee kouluttaa työntekijöille, ennen kuin poistumisharjoitus pidetään. Myös muuta turvallisuuskoulutusta muun muassa alkusammutuskoulutusta tulee järjestää työntekijöille, jotta he tietävät, miksi tulipalotilanteessa tulee toimia nopeasti. Poistumisharjoituksen tulee olla osa jokaisen työpaikan turvallisuustoimintaa ja -koulutusta, ja jokainen työntekijä voi oman toimintansa kautta luoda turvallisuuskulttuuria omalle työpaikalleen ja yhteiskuntaamme.

Itse poistumisharjoittelu voidaan toteuttaa esimerkiksi 1 - 4 vaiheessa. Vaiheiden määrä riippuu kiinteistön koosta, henkilöstön määrästä ja ennen kaikkea sen osaamisen tasosta. (Linjala ja Waitinen 2014, 17.)

Ensimmäisessä vaiheessa annetaan poistumisen teoriaopetusta (tietoa) työpaikan tai kerroksen omassa tilassa. Opetuksen päätteeksi kuljetaan läpi tästä tilasta ulos johtavat poistumisreitit. Näin kiinteistön kaikki kulkureitit ja uloskäytävät, myös ne, joita ei normaalisti käytetä, tulevat kiinteistön käyttäjille tutuksi. Teoriaopetuksessa painotetaan

tulipalon vaarallisuuden ja poistumisjärjestelyiden lisäksi myös muita poistumiseen liittyviä asioita. Näitä ovat esimerkiksi käyttäytyminen vaaratilanteessa, ruuhkien välttäminen ja niiden purkaminen, tärkeiden asiakirjojen käsittely, kassakaappien ja tietokoneiden sulkeminen, hissien käyttö, henkilökohtaisten varusteiden mukaan ottaminen sekä sivullisten pääsyn estäminen kiinteistöön. (Linjala ja Waitinen 2014, 17.)

Toista vaihetta edustaa harjoitus, jossa jokainen työalue tai kerros harjoittelee (tietoa ja taitoa) poistumista omatoimisesti tietyin väliajoin (vähintään kaksi kertaa vuodessa). Harjoitusten ajankohtaa sekä käytettävää poistumisreittiä kannattaa aina vaihtaa. Toisen vaiheen toteuttaminen on tärkeää varsinkin isoissa työpaikoissa, joissa on paljon henkilöstöä (yli 30 henkilöä). Jos ensimmäisiin harjoituksiin ottaa heti osaa kymmeniä tai jopa satoja ihmisiä, harjoituksen onnistuminen on käytännön kokemuksen perusteella epävarmaa. Jotta harjoituksista saataisiin irti paras mahdollinen hyöty, kannattaa ne pitää aluksi pienemmissä ryhmissä (kerroksittain tai työalueittain) tehokkaamman oppimisen saavuttamiseksi. Ennen kuin siirrytään koko työpaikkaa koskeviin harjoituksiin, tulee jokaisen henkilökuntaan kuuluvan saada ensin riittävä rutiini poistumisesta. Pienemmissä työpaikoissa (alle 30 henkilöä) voidaan toinen vaihe ohittaa, mikäli ensimmäisen vaiheen jälkeen voidaan selvästi osoittaa, että henkilöstö tietää, miten onnettomus- ja vaaratilanteissa toimitaan ja mikäli kaikki tuntevat kiinteistön poistumisreitit hyvin. (Linjala ja Waitinen 2014, 18.)

Kolmatta vaihetta edustaa harjoitus, jossa yleensä normaalille poistumisreitille tehdään esimerkiksi harjoitussavulla tai muilla järjestelyillä poistumiseste. Tällöin henkilöstö joutuu käyttämään toista poistumisreittiä. Ensimmäisissä tämän vaiheen harjoituksissa ei kannata vielä kiinnittää liikaa huomiota poistumisaikaan. Tärkeämpää ensivaiheessa on, että henkilöstö oppii oikeat toimintamallit (taidot) ja vasta sitten kannattaa poistumiseen kulunutta aikaa mitata. Harjoituksesta on hyvä koota palaute kaikilta osallistujilta, kuten tieto, kuuluiko poistumiskehotus kaikkiin tiloihin sekä se, olivatko kulkureitit ja uloskäytävät kulkukelpoiset. (Linjala ja Waitinen 2014, 19.)

Koska kyse on harjoituksesta ja oppimistilanteesta, on tarkkailijoiden osuus havaintojen kerääjinä ja palautteen antajina tärkeä. Jotta harjoitukseen saadaan riittävä määrä asiantuntevia tarkkailijoita, kannattaa lähialueen työpaikkojen turvallisuusvastaavien tehdä harjoituksissa yhteistyötä (vertaisarviointia). (Linjala ja Waitinen 2014, 19.)

Yleensä työpaikat järjestävät poistumisharjoituksensa ilman pelastuslaitoksen tai poliisin apua, mutta aina joskus on hyötyä siitä, että harjoitus toteutetaan ammattilaisen avustuksella, savukoneineen kaikkineen. Poistumisharjoituksen todenmukaisuutta voidaan lisätä, mikäli harjoitukseen osallistuu vaikkapa pelastusyksikkö miehistöineen tai muu ajoneuvo lähimmältä pelastus- tai poliisiasemalta. Tällöin on syytä sopia tarkasti pelastusmiehistön roolista harjoituksessa. Harjoituksen lopussa pidettävän palautekeskustelun jälkeen voivat organisaation turvallisuudesta vastaavat henkilöt esitellä työpaikkaansa viranomaisten edustajille. Näin viranomaisten paikallistuntemus kohteeseen lisääntyy ja myös toiminta mahdollisen aidon onnettomuuden sattuessa helpottuu ja nopeutuu. (Linjala ja Waitinen 2014, 19 - 20.)

Neljäs vaihe on ennalta ilmoittamatta järjestetty harjoitus. Tällöin voidaan käytännössä testata osallistujien oikeita asenteita ja poistumissuunnitelmien toimivuutta. Tällaisen harjoituksen onnistuminen edellyttää yleensä kahden onnettomuuteen liittyvän tunnusmerkin käyttöä, esimerkiksi tulipalotilanteessa keinosavutusta ja palokellojen soittoa. "Sokkoharjoituksen" pitäminen edellyttää aina, että koko henkilökunta on käynyt kolme aikaisempaa vaihetta läpi ja jokainen on päässyt riittävästi harjoittelemaan poistumista. (Linjala ja Waitinen 2014, 20.)

Palo- ja pelastusharjoitus

Poistumisharjoitusten lisäksi yrityksissä järjestetään myös muita palo- ja pelastusharjoituksia. Erilaiset palo- ja pelastusharjoitukset ovat osa yrityksen turvallisuuskoulutusta, johon lainsäädäntökin velvoittaa. Näillä käytännön harjoituksilla koulutetaan yrityksen henkilökuntaa toimimaan mahdollisissa onnettomuustilanteissa. Erittäin yleistä on myös, että palo- ja pelastusharjoitus sekä poistumisharjoitus ovat yksi ja sama harjoitus. Näissä harjoituksissa tilanne alkaa kuvitellusta palotilanteesta, jossa henkilökunnan tulee tehdä yrityksen toimintaohjeiden mukaiset ensitoimenpiteet: palokohteen paikantaminen paloilmottimelta, hätäilmoituksen tekeminen, alkusammutus, palon rajoittaminen sekä rakennuksen evakuoinnin aloittaminen.

Aikaisemmin oli yleistä, että yrityksissä pidettiin niin kutsuttuja suuronnettomuusharjoituksia, joissa oli mukana suuri määrä pelastusyksiköitä ja iso määrä ihmisiä. Näissä harjoituksissa on yleensä pääpaino pelastustoimen organisaatioiden ja johtamisjärjestelmien harjoittelussa, itse yritys ei yleensä saa hyötyä näistä harjoituksista.

Nykyään on yleisempää, että nämä yritysten palo- ja pelastusharjoitukset painottuvat päivittäisiin onnettomuuksiin ja pääpaino on yrityksen oman henkilökunnan toiminnassa ja siinä, mitä yrityksessä pystytään itse tekemään, ennen kuin pelastuslaitos saapuu kohteeseen. Kuvitteelliset alkutilanteet eli skenaariot näille päivittäisten onnettomuuksien harjoituksille saadaan yritysten omista riskikartoituksista ja -arvioinneista. Mitä realistisempi skenaario on, sitä helpompi yrityksen henkilökunta on motivoitua näihin harjoituksiin. SOK:n Sokos-tavaratalojen poistumisharjoitusoppaan mukaan hyvä skenaario on mahdollisimman realistinen, jossain mahdollisesti jo toteutunut tai aikaisemmin tapahtunut läheltä piti -tilanne, joka toteutuu täydessä mittakaavassa. Skenaarioita voi keksiä itse tai valita jonkin seuraavista esimerkkiskenaarioista. (Sokos-tavaratalon poistumisharjoitusoppas, 12.)

Grilli/uunipalo

Tavaratalon ruokaosastolla syttyy tulipalo palvelutiskin uunissa/grillissä. Uunin sisällä alkaneen tulipalon painevaikutuksesta uunin lasi hajoaa ja sitä kautta tuli pääsee leviämään kiinteistön rakenteisiin ja ilmastointikanavaan. (Sokos-tavaratalon poistumisharjoitusoppas, 12.)

Sähköpalo

Kiinteistön sähkökeskuksessa syttyy tulipalo. Sähkökeskuksessa on säilytetty ylimääräistä, sinne kuulumatonta, palavaa materiaalia, joka syttyy palamaan sähkökeskuksen ylikuumennettua. Tulipalo pääsee leviämään sähkökeskuksesta viereisiin tiloihin palavia sähkökaapeleita pitkin. (Sokos-tavaratalon poistumisharjoitusoppas, 13.)

Tuhopoltto (eri variaatioita)

Häiriintynyt asiakas sytyttää tulipalon tavaratalon tuotehyllykössä, roskiksessa tuulikaapissa, lastauslaiturilla tai jossain muussa paikassa (Sokos-tavaratalon poistumisharjoitusoppas, 13).

Viallinen valaisin

Viallinen valaisin sytyttää tulipalon kiinteistön varastotiloissa, koska valaisimen välittömään läheisyyteen on säilötty tavaraa pähvilatikoissa (Sokos-tavaratalon poistumisharjoitusoppas, 13).

Palo- ja pelastusharjoitusten tavoitteena on valmentaa ja kouluttaa yrityksen omaa henkilökuntaa toimimaan oikein erilaisissa onnettomuustilanteissa sekä yhdessä alueen palokuntien sekä muiden viranomaisten kanssa. Nopealla ja oikealla toiminnalla onnettomuustilanteen alkuvaiheessa voidaan vahinkoja pienentää huomattavasti.

Yksittäisiä osatavoitteita voivat olla esimerkiksi,

- Henkilöstön kouluttaminen palo- ja evakuointitilanteita varten
- Pelastussuunnitelman toimintaohjeiden testaaminen käytännössä
  - Ensitoimenpiteet palohälytystilanteessa
  - Vastuuhenkilöiden toiminta evakuointitilanteessa (esim. suojelujohtaja, vartija, paloilmoittimen hoitaja, kerroksien turvavastaavat jne.)
- Henkilökunnan poistuminen rakennuksesta
- Yhteistyö pelastuslaitoksen kanssa, mm. opastus

2.3 Pelastuslaitosten lakisääteinen velvoite turvallisuusviestinnässä

Pelastuslaitoksilla ei yleisesti ole lakisääteistä velvollisuutta järjestää turvallisuuskoulutuksia yrityksille, vaan pelastuslaitosten tehtävä on ohjata, neuvoa, valistaa ja valvoa alueensa yrityksiä, jotta ne osaisivat toimia onnettomuuksien uhatessa ja sattuesssa. Turvallisuuskoulutusten ja -harjoitusten järjestäminen on tätä ohjausta, neuvontaa. Lisäksi pelastuslaitoksen tulee, lain mukaan, antaa neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnassa.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain (379/2011) 27 §:n mukaan huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa. Valtioneuvoston pelastustoimesta antaman asetuksen mukaan pelastuslaitoksen tulee antaa neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnasta. (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 2 §.) Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden osalta pelastuslaissa säädetään ulkoisesta pelastussuunnitelmasta ja näissä kohteissa pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on järjestettävä yhteistyössä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. (Pelastuslaki 379/2011,

48 §.) Toiminnanharjoittajan on järjestettävä harjoituksia yhteistyössä pelastusviranomaisen kanssa vähintään kolmen vuoden väliajoin sekä lisäksi riittävästi muita harjoituksia sisäisen pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. (Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 855/2012, 20 §.)

Aikaisemman pelastuslain (468/2003) mukaan alueen pelastustoimen tuli järjestää koulutusta myös asuintalojen ja laitosten suojeluhenkilöstölle sekä pelastuslaitoksen perustamisvastuulla olevalle väestönsuojeluorganisaatioon kuuluvalla henkilöstöllä lukuun ottamatta väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä, jonka kouluttamisesta huolehtii valtio. Käytännössä pelastuslaitokset (alueen pelastustoimi) toteuttivat usein koulutuksen järjestämisvastuun ohjaamalla omatoimisesta varautumisesta vastaavat henkilöt muun muassa pelastusalalla toimivien järjestöjen kursseille. Asiasta ei ollut enää tarpeen säätää uudessa pelastuslaissa, koska kukin taho huolehtii pelastuslain 14 §:n perusteella itsenäisesti omatoimiseen varautumiseen liittyvästä koulutuksestaan osana varautumisvelvoitettaan (HE 257/2010 vp, 56 §. 68 - 69).

Sisäasiainministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa 2013 - 2016 sekä tulossuunnitelmassa 2012 on määritelty vuosittaiset tavoitteet neuvontaa ja valistusta saaneiden prosentiosuudesta koko väestöstä. Vuodelle 2013 tämä tavoite oli 20 %.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten paljon aluepelastuslaitokset järjestävät turvallisuusviestintätilaisuuksia ja miten paljon näistä tilaisuuksista on yritysten turvallisuuskoulutuksia ja erilaisia palo- ja poistumisharjoituksia ja millaisia eroja aluepelastuslaitosten välillä on. Tutkimuksessa pyritään selvittämään myös sitä, täyttävätkö pelastuslaitokset lakisääteiset velvoitteet ja tavoitteet turvallisuusviestinnän osalta. Tutkimuksessa selvitetään myös yrityksen näkökulmasta sitä, mitä turvallisuuskoulutuksia ja -harjoituksia yrityksen työntekijöille järjestetään ja kuka nämä koulutukset ja harjoitukset toteuttaa.

3.1 Tutkimusongelma ja sen rajaaminen

Tutkimus rajattiin koskemaan pelastuslaitosten järjestämää turvallisuusviestintää ja turvallisuuskoulutuksia yrityksille. Tutkimusongelmiksi tässä tutkimuksessa määriteltiin seuraavat:

1. Miten paljon pelastuslaitokset järjestävät turvallisuusviestintää?
2. Miten paljon pelastuslaitokset järjestävät turvallisuuskoulutuksia?
3. Miten paljon pelastuslaitokset järjestävät turvallisuusviestintää yrityksille?
4. Miten paljon pelastuslaitokset järjestävät turvallisuuskoulutuksia yrityksille?
5. Millaisia turvallisuuskoulutuksia yritykset järjestävät työntekijöilleen ja kuka ne toteuttaa?

3.2 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimus toteutettiin empiirisenä tutkimuksena, jossa käytettiin aineistona pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustietojärjestelmä PRONTO:n turvallisuusviestintäosiota, siihen pelastuslaitokset merkitsevät kaikki alueillaan toteutetut turvallisuusviestintätilaisuudet. Yritysten työntekijöilleen järjestämiä turvallisuuskoulutuksia selvitettiin haas-

tatteleamalla Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin turvallisuusasiantuntija Vesa Lindströmiä ja Metsä Woodin kehityspäällikkö Mari Vesalaista. Haastattelun pohjana käytettiin valmista kysymyslistaa (liite 1), mutta tarpeen mukaan tehtiin täydentäviä kysymyksiä.

PRONTO:n turvallisuusviestintäosiosta on selvitetty vuoden 2013 tietoja, jotta tiedot ovat mahdollisimman ajankohtaisia. Lisäksi on selvitetty myös vuosien 2010 – 2012 tiedot, jotta voidaan verrata, onko tilastoissa tapahtunut huomattavia muutoksia aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Alkuun selvitettiin pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustietojärjestelmä PRONTO:n turvallisuusviestintäosiosta, miten paljon aluepelastuslaitokset ovat järjestäneet turvallisuusviestintätilaisuuksia vuonna 2013 ja miten paljon näihin tilaisuuksiin on osallistunut ihmisiä. Tutkimuksessa on laskettu myös yksittäisen turvallisuusviestintätilaisuuden keskimääräinen osallistujamäärä. Tutkimuksessa on selvitetty myös, mikä on osallistujien suhteellinen osuus prosentteina pelastustoimen alueen väkiluvusta. Tämä prosentuaalinen osuus väkiluvusta on määritelty yhdeksi pelastustoimen tulostavoitteeksi Sisäasiainministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa. Vuodelle 2013 tämä tavoite oli 20 %.

Toisessa vaiheessa on selvitetty miten, paljon aluepelastuslaitokset ovat järjestäneet turvallisuuskoulutustilaisuuksia vuonna 2013 ja miten paljon näihin tilaisuuksiin on osallistunut ihmisiä. Tuloksiin on laskettu myös yksittäisen turvallisuuskoulutustilaisuuden keskimääräinen osallistujamäärä. Tutkimuksessa on selvitetty myös, mikä on turvallisuuskoulutusten suhteellinen osuus turvallisuusviestinnästä prosentuaalisesti.

Kolmannessa vaiheessa selvitettiin, miten paljon aluepelastuslaitokset ovat järjestäneet turvallisuusviestintätilaisuuksia yritysten työntekijöille vuonna 2013. Tutkimuksessa selvitettiin myös, mikä on yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien osuus prosentuaalisesti kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista vuonna 2013.

Neljännessä vaiheessa selvitettiin, kuinka paljon aluepelastuslaitokset järjestivät turvallisuuskoulutustilaisuuksia yritysten työntekijöille vuonna 2013 ja miten paljon näihin

tilaisuuksiin osallistui ihmisiä. Lopuksi selvitettiin vielä PRONTOsta, kuinka paljon aluepelastuslaitokset järjestivät erilaisia paloturvallisuuskoulutuksia yritysten työntekijöille vuonna 2013 ja mikä näiden koulutusten prosentuaalinen osuus on kaikista yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuuskoulutuksista.

Yritysten työntekijöilleen järjestämiä turvallisuuskoulutuksia selvitettiin haastattelemalla Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin turvallisuusasiantuntija Vesa Lindströmiä ja Metsä Woodin kehityspäällikkö Mari Vesalaista. Heiltä kysyttiin muun muassa sitä, kuka pitää turvallisuuskoulutukset heidän yrityksessään ja onko pelastuslaitos ollut mukana järjestämässä heidän yrityksessään turvallisuuskoulutuksia ja –harjoituksia. Haastattelun pohjana käytettiin valmista kysymyslistaa (liite 1), mutta tarpeen mukaan tehtiin myös täydentäviä kysymyksiä.

4 TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Pelastuslaitosten järjestämä turvallisuusviestintä kokonaisuudessaan

Pelastustoimen alueet kirjaavat PRONTOon kaikki turvallisuusviestintätilaisuudet ja niihin osallistuneiden henkilöiden määrän. PRONTOon turvallisuusviestintäosuudesta saa suoraan tilaston tilaisuuksien ja niihin osallistuneiden henkilöiden lukumäärästä (taulukko 1). PRONTOsta saa myös suoraan osallistuneiden prosentuaalisen osuuden väkiluvusta.

Turvallisuusviestintätilaisuudet pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Taulukko 1. Tilasto turvallisuusviestintätilaisuuksista pelastustoimen alueittain vuonna 2013 (PRONTO 17.4.2014).

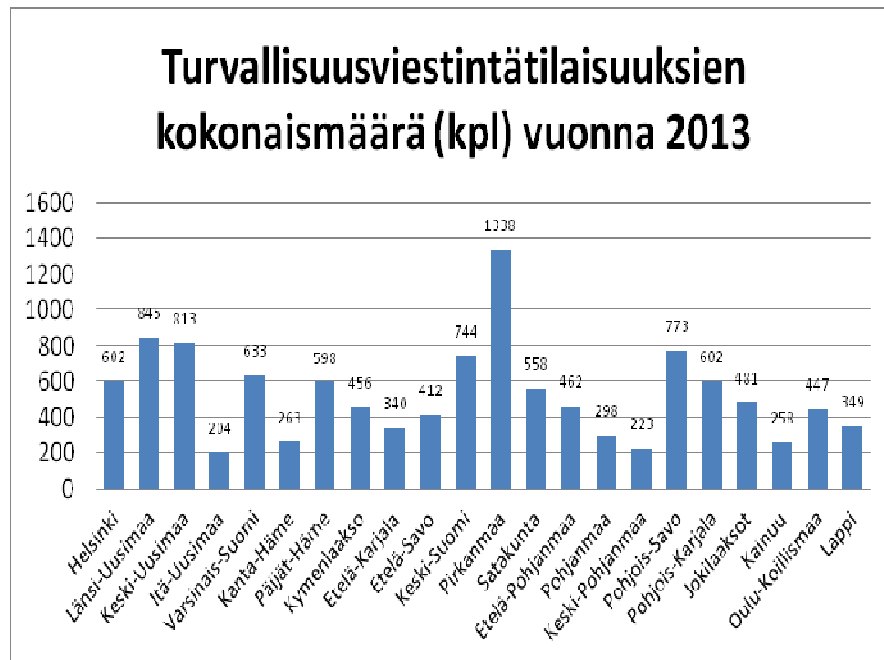
Pelastustoimen alue	Väkiluku 31.12.2012	Tilaisuuksien lukumäärä	Osallistujien lukumäärä	Osallistujia väki- luvusta (%)
Helsinki	603 968	602	28 329	5
Länsi-Uusimaa	438 414	845	61 759	14
Keski-Uusimaa	429 311	813	117 997	27
Itä-Uusimaa	95 142	204	18 875	20
Varsinais-Suomi	468 936	633	57 507	12
Kanta-Häme	175 472	263	19 369	11
Päijät-Häme	202 548	598	42 385	21
Kymenlaakso	181 421	456	37 160	20
Etelä-Karjala	132 355	340	27 848	21
Etelä-Savo	153 426	412	30 674	20
Keski-Suomi	275 161	744	41 977	15
Pirkanmaa	496 568	1 338	107 926	22
Satakunta	224 934	558	42 787	19
Etelä-Pohjanmaa	194 058	462	55 332	29
Pohjanmaa	148 351	298	32 905	22
Keski-Pohjanmaa	99 922	223	10 632	11
Pohjois-Savo	248 233	773	28 979	12
Pohjois-Karjala	165 754	602	42 628	26
Jokilaaksot	123 778	481	25 480	21
Kainuu	80 685	258	9 988	12
Oulu-Koillismaa	276 892	447	24 962	9
Lappi	182 844	349	28 155	15
Yhteensä	5 398 173	11 699	893 654	17

Tilaisuuksien lukumäärä = Pidettyjen tilaisuuksien kokonaislukumäärä

Osallistujien lukumäärä = Tilaisuuksiin osallistuneiden kokonaislukumäärä

Osallistujia väkiluvusta = Osallistuneiden suhteellinen osuus prosentteina ko. alueen väkiluvusta

Lasketaan kaavalla: Osallistujien lukumäärä/Väkiluku 31.12.2012 * 100. Pyöristys yhden desimaalin tarkkuudella. Väkilukusarake tulee tilastoon vain jos tilaston rivimuuttuja on pelastustoimen alue tai kunta.

Kuva 2. Tilasto turvallisuusviestintätilaisuuksista pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Turvallisuusviestintätilaisuuksien kokonaismäärä vaihteli vuonna 2013 (kuva 2). Esimerkiksi Itä-Uudellamaalla toteutui 204 ja Pirkanmaalla 1338 tilaisuutta. Pelastuslaitosten keskiarvo oli 532 tilaisuutta yhtä laitosta kohden. 12:lla pelastustoimen alueella turvallisuusviestintätilaisuuksia oli alle keskiarvon ja kymmenellä pelastustoimen alueella tilaisuuksia oli yli keskiarvon. Viidellä pelastustoimen alueella turvallisuusviestintätilaisuuksia oli yli 700 kpl ja yhdellä yli 1000 kpl.

Turvallisuusviestintätilaisuudet pelastustoimen alueittain vuosina 2010-2013

Taulukko 2.

Tilasto turvallisuusviestintätilaisuuksista pelastustoimen alueittain vuosina 2010- 2013

Pelastustoimen alue	2010	2011	2012	2013	Keskiarvo
Helsinki	568	731	606	602	627
Länsi-Uusimaa	507	678	785	845	704
Keski-Uusimaa	636	789	881	813	780
Itä-Uusimaa	286	250	155	204	224
Varsinais-Suomi	588	724	584	633	632
Kanta-Häme	421	308	251	263	311
Päijät-Häme	552	528	578	598	564
Kymenlaakso	664	551	629	456	575
Etelä-Karjala	393	424	357	340	379
Etelä-Savo	437	403	372	412	406
Keski-Suomi	738	650	750	744	721
Pirkanmaa	1561	1373	1385	1 338	1414
Satakunta	604	638	643	558	611
Etelä-Pohjanmaa	577	512	500	462	513
Pohjanmaa	280	323	288	298	297
Keski-Pohjanmaa	263	243	228	223	239
Pohjois-Savo	699	674	832	773	745
Pohjois-Karjala	819	748	692	602	715
Jokilaaksot	587	555	554	481	544
Kainuu	295	244	266	258	266
Oulu-Koillismaa	430	441	429	447	437
Lappi	434	398	359	349	385
Keskiarvo	561	554	551	532	549

Verrattaessa turvallisuusviestintätilaisuuksien kokonaismäärän kehittymistä vuosien 2010 - 2013 välillä ei suuria muutoksia ole tapahtunut (taulukko 2). Yksittäisten pelastuslaitosten ja vuosien välillä on isojakoin eroja, mutta keskiarvoon verrattuna ei suuria eroja ole. Yksittäisten pelastuslaitosten osalta Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen turvallisuusviestintätilaisuuksien kokonaismäärä on kasvanut joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Jokilaaksojen sekä Lapin pelastuslaitosten turvallisuusviestintätilaisuuksien kokonaismäärä on pienentynyt joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 – 2013. Myös turvallisuusviestintätilaisuuksien kokonaismäärän keskiarvo on pienentynyt joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 – 2013.

Turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneita väkiluvusta vuonna 2013

Kuva 3. Tilasto turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden osuudesta väkiluvusta pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta vaihteli vuonna 2013 (kuva 3). Esimerkiksi Helsingissä prosentuaalinen osuus oli 5 % ja Etelä-Pohjanmaalla 29 %. Pelastuslaitoksien keskiarvo oli 17 %. 10:llä pelastustoimen alueella turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli alle keskiarvon ja 12:lla pelastustoimen alueella turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli yli keskiarvon. 11:llä pelastustoimen alueella turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli 20 % tai enemmän.

Turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneita väkiluvusta vuosina 2010 -2013

Taulukko 3. Tilasto turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden osuudesta väkiluvusta pelastustoimen alueittain vuosina 2010- 2013

Pelastustoimen alue	2010	2011	2012	2013	Keskiarvo
Helsinki	7	7	5	5	6
Länsi-Uusimaa	7	10	12	14	11
Keski-Uusimaa	21	22	32	27	26
Itä-Uusimaa	28	23	21	20	23
Varsinais-Suomi	10	10	9	12	10
Kanta-Häme	16	13	8	11	12
Päijät-Häme	20	20	29	21	23
Kymenlaakso	20	22	22	20	21
Etelä-Karjala	18	20	25	21	21
Etelä-Savo	24	18	15	20	19
Keski-Suomi	17	15	16	15	16
Pirkanmaa	19	22	26	22	22
Satakunta	15	20	17	19	18
Etelä-Pohjanmaa	19	17	15	29	20
Pohjanmaa	13	12	16	22	16
Keski-Pohjanmaa	15	15	9	11	13
Pohjois-Savo	14	9	13	12	12
Pohjois-Karjala	27	25	26	26	26
Jokilaaksot	16	19	20	21	19
Kainuu	10	12	13	12	12
Oulu-Koillismaa	10	8	11	9	10
Lappi	13	14	17	15	15
Keskiarvo	16	16	17	17	17

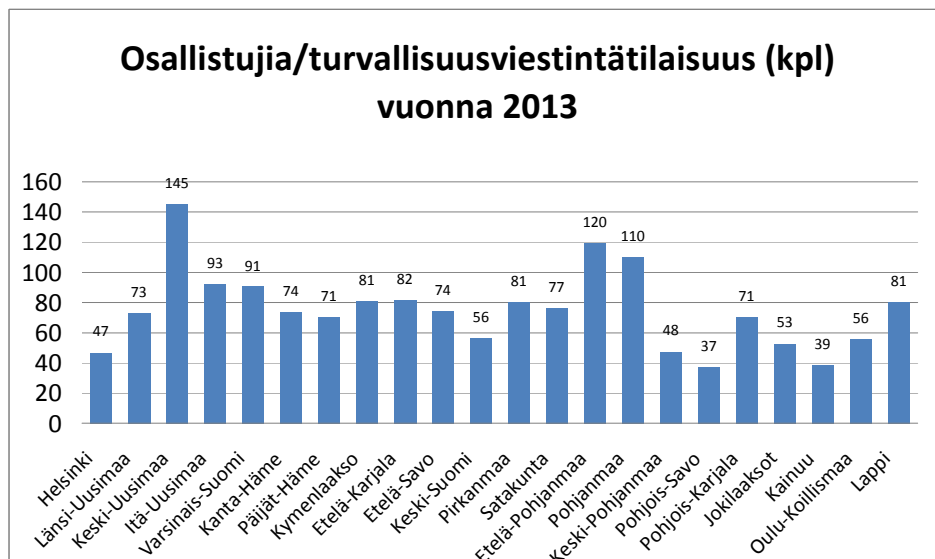
Verrattaessa turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalisen osuuden kehittymistä väkiluvusta vuosien 2010 - 2013 välillä ei suuria muutoksia ole tapahtunut (taulukko 3). Yksittäisten pelastuslaitosten ja vuosien välillä on isojakin eroja, mutta keskiarvoon verrattuna erot eivät ole suuria. Yksittäisten pelastuslaitosten osalta Länsi-Uudenmaan ja Jokilaaksojen pelastuslaitosten kohdalla turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli kasvanut joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen kohdalla turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli pienentynyt joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 – 2013. Turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta keskiarvo on pysynyt samana tai kasvanut tarkastelujaksolla 2010 – 2013.

Yksittäisen turvallisuusviestintätilaisuuden keskimääräinen osallistujamäärä vuonna 2013

PRONTOsta ei saa suoraan tilastoa yksittäisen turvallisuusviestintätilaisuuden keskimääräisestä osallistujamäärästä, mutta tämä on helposti laskettavissa, kun tiedetään turvallisuusviestintätilaisuuksien kokonaismäärä ja osallistujien määrä.

$$\text{Osallistujia/turvallisuusviestintätilaisuus} = \frac{\text{Osallistujien lukumäärä}}{\text{tilaisuuksien lukumäärä}}$$

Kuva 4. Yhteen turvallisuusviestintätilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen osallistujamäärä pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Yksittäisiin turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä vaihteli vuonna 2013 Pohjois-Savon 37 ja Keski-Uudenmaan 145 osallistujan välillä (kuva 4). Pelastuslaitoksien keskiarvo oli 75 osallistujaa. 12:lla pelastustoimen alueella yhteen turvallisuusviestintätilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen osallistujamäärä oli alle keskiarvon 75 osallistujaa ja kymmenellä pelastustoimen alueella yhteen turvallisuusviestintätilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä oli yli keskiarvon 75 osallistujaa. Kolmella pelastustoimen alueella yhteen turvallisuusviestintätilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä oli yli 100 osallistujaa.

Yksittäisen turvallisuusviestintätilaisuuden keskimääräinen osallistujamäärä vuosina 2010-2013

Taulukko 4. Tilasto yhteen turvallisuusviestintätilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden määrästä, pelastustoimen alueittain vuosina 2010- 2013

Pelastustoimen alue	2010	2011	2012	2013	Keskiarvo
Helsinki	71	59	45	47	55
Länsi-Uusimaa	62	66	69	73	68
Keski-Uusimaa	139	120	156	145	140
Itä-Uusimaa	92	88	129	93	100
Varsinais-Suomi	79	61	75	91	76
Kanta-Häme	67	72	57	74	67
Päijät-Häme	72	77	103	71	81
Kymenlaakso	55	72	65	81	68
Etelä-Karjala	62	62	92	82	74
Etelä-Savo	84	71	63	74	73
Keski-Suomi	62	62	58	56	59
Pirkanmaa	59	80	93	81	78
Satakunta	56	70	59	77	66
Etelä-Pohjanmaa	65	64	59	120	77
Pohjanmaa	68	55	82	110	79
Keski-Pohjanmaa	58	60	41	48	52
Pohjois-Savo	50	33	38	37	40
Pohjois-Karjala	55	55	62	71	61
Jokilaaksot	33	42	44	53	43
Kainuu	28	42	40	39	37
Oulu-Koillismaa	61	51	72	56	60
Lappi	56	66	86	81	72
Keskiarvo	65	65	72	75	69

Verrattaessa yksittäiseen turvallisuusviestintätilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden keskimääräisen lukumäärän kehittymistä vuosien 2010 - 2013 välillä ei suuria muutoksia ole tapahtunut, vaikka yksittäisten pelastuslaitosten ja vuosien välillä on isoja eroja (taulukko 4). Yksittäisten pelastuslaitosten osalta Länsi-Uudenmaan ja Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen osalta yhteen turvallisuusviestintätilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä on pysynyt samana tai kasvanut joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013. Keski-Suomen pelastuslaitoksessa yksittäiseen turvallisuusviestintätilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä on pysynyt samana tai pienentynyt joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013.

Pelastuslaitosten järjestämä turvallisuusviestintä toteutustavan mukaan

Pelastustoimen alueet kirjaavat PRONTOon kaikki turvallisuusviestintätilaisuudet toteutustavan mukaan. PRONTOssa ovat käytössä seuraavat viisi toteutustapaa: 1.1 Valistuskampanja, 1.2 Messut tai muu yleisötilaisuus, 2. Turvallisuusneuvonta, 3. Turvallisuuskoulutus ja 4. Mediavalistus (taulukko 5 ja kuva 6).

Turvallisuusviestintä toteutustavan mukaan pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Taulukko 5. Tilasto turvallisuusviestinnästä toteutustavan mukaan pelastustoimen alueittain vuonna 2013 (PRONTO 17.4.2014).

Pelastustoimen alue	1.1Valistus- kampanja	1.2 Messut tai muu yleisö- tilaisuus	2.Turvalli- suusneu- vonta	3.Turvalli- suuskoulu- tus	4.Mediava- listus	Yhteensä
Helsinki	2	32	21	545	2	602
Länsi-Uusimaa	49	120	234	438	4	845
Keski-Uusimaa	35	89	98	591	0	813
Itä-Uusimaa	4	30	23	145	2	204
Varsinais-Suomi	65	115	170	281	2	633
Kanta-Häme	19	47	51	145	1	263
Päijät-Häme	44	90	71	391	2	598
Kymenlaakso	16	73	103	264	0	456
Etelä-Karjala	21	48	33	238	0	340
Etelä-Savo	24	83	80	225	0	412
Keski-Suomi	45	128	75	492	4	744
Pirkanmaa	65	109	99	1065	0	1338
Satakunta	53	62	65	374	4	558
Etelä-Pohjanmaa	35	79	71	277	0	462
Pohjanmaa	28	54	30	167	19	298
Keski-Pohjanmaa	15	9	53	146	0	223
Pohjois-Savo	42	68	123	539	1	773
Pohjois-Karjala	34	104	82	382	0	602
Jokilaaksot	29	36	76	340	0	481
Kainuu	11	17	11	219	0	258
Oulu-Koillismaa	20	75	56	296	0	447
Lappi	18	61	40	230	0	349
Yhteensä	674	1 529	1 665	7 790	41	11 699

Kuva 5. Tilasto pelastustoimen turvallisuusviestinnästä toteutustavan mukaan vuonna 2013

Pelastuslaitosten turvallisuusviestintätilaisuuksista suurin osa on turvallisuuskoulutuksia noin 67 % (taulukko 6). Muiden toteutustapojen prosentuaaliset osuudet turvallisuusviestintätilaisuuksista seuraavassa taulukossa.

Taulukko 6. Turvallisuusviestintätilaisuuksien toteutustapojen prosentuaaliset osuudet vuonna 2013

Toteutustapa	%-osuus
1.1 Valistuskampanja	5,8
1.2 Messut tai muu yleisötilaisuus	13,1
2. Turvallisuusneuvonta	14,2
3. Turvallisuuskoulutus	66,6
4. Mediavalistus	0,3
Yhteensä	100

Pelastuslaitosten järjestämät turvallisuuskoulutukset

Pelastustoimen alueet kirjaavat PRONTOon kaikki turvallisuusviestintätilaisuudet toteutustavan mukaan. PRONTOssa ovat käytössä seuraavat viisi toteutustapaa:

- 1.1 Valistuskampanja
- 1.2 Messut tai muu yleisötilaisuus
2. Turvallisuusneuvonta
3. Turvallisuuskoulutus
4. Mediavalistus.

Suurin osa, noin 67 %, PRONTOon merkityistä turvallisuusviestintätilaisuuksista on turvallisuuskoulutuksia. Tässä tutkimuksessa on selvitetty turvallisuuskoulutuksia tarkemmin. Pelastustoimen alueet kirjaavat PRONTOon kaikki turvallisuuskoulutukset ja niihin osallistuneiden henkilöiden määrän (taulukko 7). Poimintaehtona on käytetty toteutustapaa turvallisuuskoulutus, kaikkia pelastustoimen alueita ja vuotta 2013.

Turvallisuuskoulutukset pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Taulukko 7. Tilasto turvallisuuskoulutuksista pelastustoimen alueittain vuonna 2013 (PRONTO 17.4.2014).

Pelastustoimen alue	Väkiluku 31.12.2012	Tilaisuuksien lukumäärä	Osallistujien lukumäärä	Osallistujia väki- luvusta (%)
Helsinki	603968	545	21469	4
Länsi-Uusimaa	438414	438	14520	3
Keski-Uusimaa	429311	591	29673	7
Itä-Uusimaa	95142	145	7940	8
Varsinais-Suomi	468936	281	11841	3
Kanta-Häme	175472	145	5409	3
Päijät-Häme	202548	391	13167	7
Kymenlaakso	181421	264	13535	7
Etelä-Karjala	132355	238	9376	7
Etelä-Savo	153426	225	6703	4
Keski-Suomi	275161	492	17691	6
Pirkanmaa	496568	1065	32318	7
Satakunta	224934	374	15985	7
Etelä-Pohjanmaa	194058	277	10550	5
Pohjanmaa	148351	167	6049	4
Keski-Pohjanmaa	99922	146	4892	5
Pohjois-Savo	248233	539	13063	5
Pohjois-Karjala	165754	382	15357	9
Jokilaaksot	123778	340	13327	11
Kainuu	80685	219	5956	7
Oulu-Koillismaa	276892	296	11183	4
Lappi	182844	230	7469	4
Yhteensä	5398173	7 790	287473	5

Tilaisuuksien lukumäärä = Pidettyjen tilaisuuksien kokonaislukumäärä

Osallistujien lukumäärä = Tilaisuuksiin osallistuneiden kokonaislukumäärä

Osallistujia väkiluvusta = Osallistuneiden suhteellinen osuus prosentteina ko. alueen väkiluvusta

Lasketaan kaavalla: Osallistujien lukumäärä/Väkiluku 31.12.2012 * 100. Pyöristys yhden desimaalin tarkkuudella.

Kuva 6. Tilasto turvallisuuskoulutuksista pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Kaikkien turvallisuuskoulutustilaisuuksien kokonaismäärä vaihteli vuonna 2013 (kuva 6). Esimerkiksi Kanta-Hämeessä ja Itä-Uudellamaalla toteutui 145 ja Pirkanmaalla 1065 tilaisuutta. Pelastuslaitoksien keskiarvo oli 354 tilaisuutta yhtä laitosta kohti. 13:lla pelastustoimen alueella turvallisuuskoulutustilaisuuksia oli alle keskiarvon ja yhdeksällä pelastustoimen alueella tilaisuuksia oli yli keskiarvon. Neljällä pelastustoimen alueella turvallisuuskoulutustilaisuuksia oli yli 500 kpl ja yhdellä yli 1000 kpl.

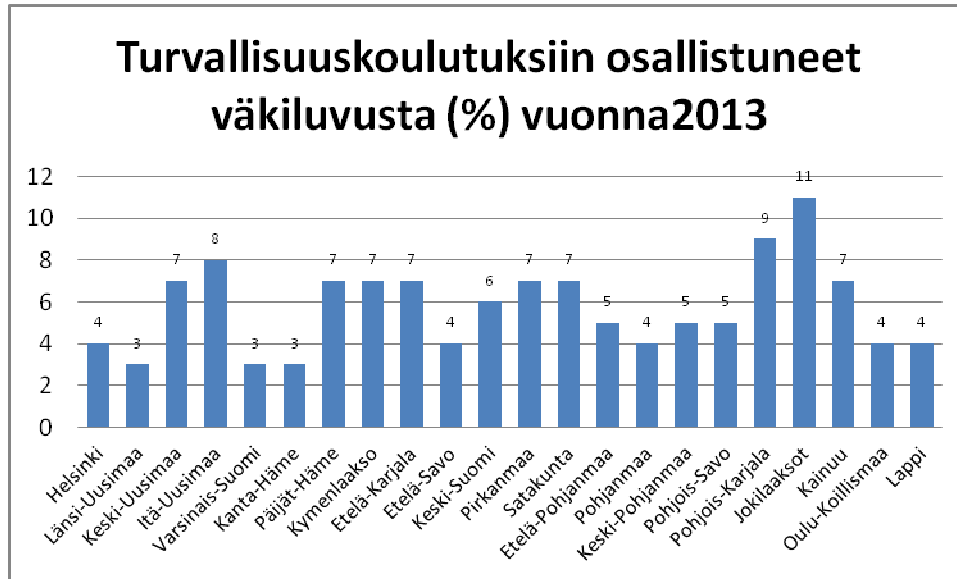
Turvallisuuskoulutukset pelastustoimen alueittain vuosina 2010 - 2013

Taulukko 8. Tilasto turvallisuuskoulutuksista pelastustoimen alueittain vuosina 2010 - 2013

Pelastustoimen alue	2010	2011	2012	2013	Keskiarvo
Helsinki	513	665	591	545	579
Länsi-Uusimaa	370	470	468	438	437
Keski-Uusimaa	497	634	591	591	578
Itä-Uusimaa	245	204	107	145	175
Varsinais-Suomi	393	484	253	281	353
Kanta-Häme	306	228	140	145	205
Päijät-Häme	416	402	381	391	398
Kymenlaakso	537	429	486	264	429
Etelä-Karjala	293	335	243	238	277
Etelä-Savo	271	264	231	225	248
Keski-Suomi	545	507	512	492	514
Pirkanmaa	1351	1173	1041	1065	1158
Satakunta	463	485	447	374	442
Etelä-Pohjanmaa	456	370	332	277	359
Pohjanmaa	185	243	132	167	182
Keski-Pohjanmaa	169	191	150	146	164
Pohjois-Savo	525	559	533	539	539
Pohjois-Karjala	633	544	475	382	509
Jokilaaksot	497	457	402	340	424
Kainuu	267	211	229	219	232
Oulu-Koillismaa	314	339	286	296	309
Lappi	324	322	275	230	288
Keskiarvo	435	433	378	354	400

Verrattaessa turvallisuuskoulutustilaisuuksien kokonaismäärän kehittymistä vuosina 2010 - 2013 ei suuria muutoksia ole tapahtunut (taulukko 8). Yksittäisten pelastuslaitosten ja vuosien välillä on isojakin eroja, mutta keskiarvoon verrattuna ei suuria eroja ole. Yksittäisten pelastuslaitosten osalta Etelä-Savon, Etelä-Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Jokilaaksojen ja Lapin pelastuslaitosten pitämien turvallisuuskoulutustilaisuuksien kokonaismäärä on vähentynyt joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013. Myös turvallisuuskoulutustilaisuuksien kokonaismäärän keskiarvo on pienentynyt joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013.

Turvallisuuskoulutuksiin osallistuneita väkiluvusta vuonna 2013

Kuva 7. Tilasto turvallisuuskoulutustilaisuuksiin osallistuneiden osuudesta väkiluvusta pelastustoimen alueittain vuonna 2013

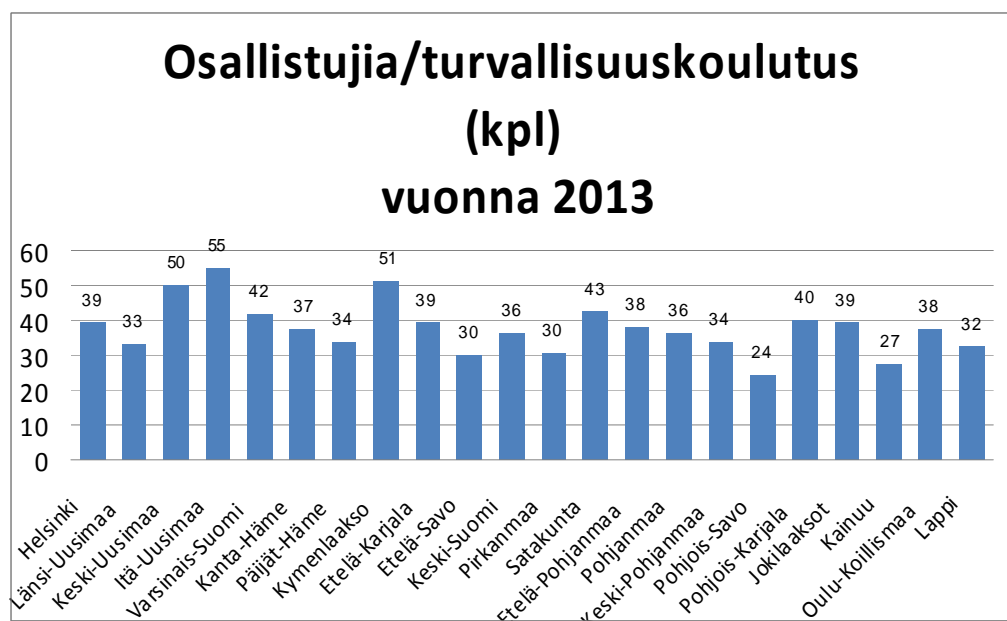
Turvallisuuskoulutustilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus alueen väkiluvusta vaihteli vuonna 2013 Länsi-Uudenmaan, Varsinais-Suomen ja Kanta-Hämeen aluepelastuslaitoksen 3 %:n ja Jokilaaksojen 11 % välillä (kuva 7). Pelastuslaitoksien keskiarvo oli 5 %. Kahdeksalla pelastustoimen alueella turvallisuuskoulutustilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli alle keskiarvon 5 %, ja 14:llä pelastustoimen alueella turvallisuuskoulutustilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli sama kuin keskiarvo 5 % tai enemmän. Yhdellä pelastustoimen alueella turvallisuuskoulutustilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli yli 10 %.

Yksittäisen turvallisuuskoulutustilaisuuden keskimääräinen osallistujamäärä vuonna 2013

PRONTOsta ei saa suoraan tilastoa yksittäisen turvallisuuskoulutustilaisuuden keskimääräisestä osallistujamäärästä, mutta tämä on helposti laskettavissa, kun tiedetään turvallisuuskoulutustilaisuuksien kokonaismäärä ja osallistujien määrä.

$$\text{Osallistujia/turvallisuuskoulutustilaisuus} = \frac{\text{Osallistujien lukumäärä}}{\text{tilaisuuksien lukumäärä}}$$

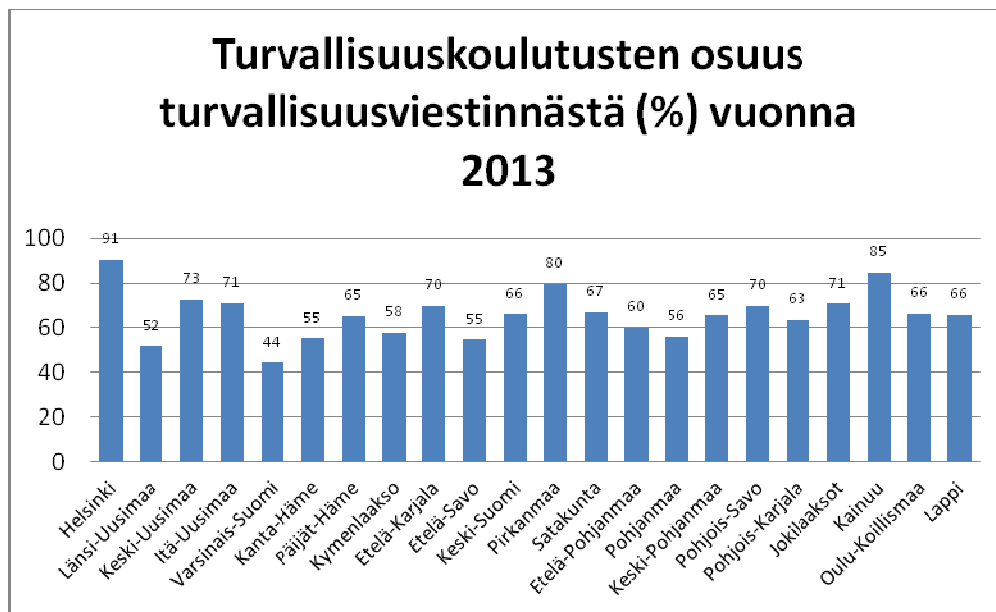
Kuva 8. Yhteen turvallisuuskoulutustilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen osallistujamäärä pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Yhteen turvallisuuskoulutustilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä vuonna 2013 vaihteli Pohjois-Savon 24 osallistujan ja Itä-Uudenmaan 55 osallistujan välillä (kuva 8). Pelastuslaitoksien keskiarvo oli 38 osallistujaa. 11:llä pelastustoimen alueella yhteen turvallisuuskoulutustilaisuuteen osallistuneiden keskimääräinen osallistujamäärä oli alle keskiarvon 38 osallistujaa ja 11:llä pelastustoimen alueella keskimääräinen osallistujamäärä oli sama kuin keskiarvo 38 osallistujaa tai enemmän.

Turvallisuuskoulutusten osuus turvallisuusviestinnästä vuonna 2013

PRONTOsta ei saa suoraan tilastoa pelastuslaitosten järjestämien turvallisuuskoulutusten osuudesta koko turvallisuusviestinnästä, mutta tämä on helposti laskettavissa, kun tiedetään turvallisuusviestintä- ja turvallisuuskoulutustilaisuuksien kokonaismäärä.

$$\text{Turvallisuuskoulutusten osuus turvallisuusviestinnästä} = \frac{\text{Turvallisuuskoulutustilaisuuksien määrä}}{\text{Turvallisuusviestintätalaisuuksien määrä}} \times 100$$

Kuva 9. Turvallisuuskoulutusten osuus turvallisuusviestinnästä vuonna 2013

Turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuusviestintätalaisuuksista vaihteli vuonna 2013, Varsinais-Suomen 44 %:n ja Helsingin 91 %:n välillä (kuva 9). Pelastuslaitoksien keskiarvo oli 66 %. Kymmenellä pelastustoimen alueella turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus turvallisuusviestintätalaisuuksista oli alle keskiarvon, ja 12:lla pelastustoimen alueella prosentuaalinen osuus oli sama kuin keskiarvo tai enemmän. Kolmella pelastustoimen alueella turvallisuuskoulutustilaisuuksien osuus kaikista turvallisuusviestintätalaisuuksista oli 80 % tai enemmän ja yhdellä pelastustoimen alueella yli 90 %.

Turvallisuuskoulutusten osuus turvallisuusviestinnästä vuosina 2010 - 2013

Taulukko 9. Turvallisuskoulutusten osuus turvallisuusviestinnästä vuosina 2010-2013 =
(Turvallisuskoulutusten määrä / Turvallisuusviestintätilaisuuksien määrä)x100

Pelastustoimen alue	2010	2011	2012	2013	Keskiarvo
Helsinki	90	91	98	91	92
Länsi-Uusimaa	73	69	60	52	63
Keski-Uusimaa	78	80	67	73	75
Itä-Uusimaa	86	82	69	71	77
Varsinais-Suomi	67	67	43	44	55
Kanta-Häme	73	74	56	55	64
Päijät-Häme	75	76	66	65	71
Kymenlaakso	81	78	77	58	73
Etelä-Karjala	75	79	68	70	73
Etelä-Savo	62	66	62	55	61
Keski-Suomi	74	78	68	66	72
Pirkanmaa	87	85	75	80	82
Satakunta	77	76	70	67	72
Etelä-Pohjanmaa	79	72	66	60	69
Pohjanmaa	66	75	46	56	61
Keski-Pohjanmaa	64	79	66	65	69
Pohjois-Savo	75	83	64	70	73
Pohjois-Karjala	77	73	69	63	71
Jokilaaksot	85	82	73	71	78
Kainuu	91	86	86	85	87
Oulu-Koillismaa	73	77	67	66	71
Lappi	75	81	77	66	75
Keskiarvo	76	78	68	66	72

Verrattaessa turvallisuskoulutustilaisuuksien prosentuaalisen osuuden kehittymistä kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista vuosina 2010 - 2013 (taulukko 9) voidaan todeta, että seitsemällä aluepelastuslaitoksella, Länsi-Uudellamaalla, Kymenlaaksossa, Satakunnassa, Etelä-Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa, Jokilaaksoissa ja Kainuussa, turvallisuskoulutusten osuus kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista on pysynyt samana tai pienentynyt joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013. Muuten suuria muutoksia ei ole tapahtunut, vaikka yksittäisten pelastuslaitosten ja yksittäisten vuosien välillä on isojakoin eroja.

4.2 Pelastuslaitosten yrityksille järjestämä turvallisuusviestintä

Pelastustoimen alueilla toteutuneet turvallisuusviestintätilaisuudet kirjataan PRONTOon kohderyhmittäin, joita on kaikkiaan noin 30 erilaista ryhmää. Osa kohderyhmistä on koululaisia ja opiskelijoita. Kohderyhmistä viisi on sellaisia, että niiden voidaan olettaa olevan yritysten työntekijöitä, nämä kohderyhmät ovat seuraavat:

- päivähoitohenkilökunta
- oppilaitosten henkilökunta
- yritysten, liike- ja teollisuus laitosten henkilökunta
- hoitolaitosten henkilökunta
- majoitusliikkeiden henkilökunta.

Yritysten työntekijöille järjestetyt turvallisuusviestintätilaisuudet pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Taulukko 10. Yritysten työntekijöille järjestetyt turvallisuusviestintätilaisuudet pelastustoimen alueittain vuonna 2013 (PRONTO 17.4.2014).

Pelastustoimen alue	Väkiluku 31.12.2012	Tilaisuuksien lukumäärä	Osallistujien lukumäärä	Osallistujia väkiluvusta (%)
Helsinki	603 968	320	6 543	1
Länsi-Uusimaa	438 414	176	3 633	1
Keski-Uusimaa	429 311	259	6 076	1
Itä-Uusimaa	95 142	73	2 263	2
Varsinais-Suomi	468 936	154	3 057	1
Kanta-Häme	175 472	74	1 787	1
Päijät-Häme	202 548	130	3 536	2
Kymenlaakso	181 421	121	2 553	1
Etelä-Karjala	132 355	104	2 815	2
Etelä-Savo	153 426	110	2 612	2
Keski-Suomi	275 161	305	5 238	2
Pirkanmaa	496 568	307	7 434	1
Satakunta	224 934	119	4 494	2
Etelä-Pohjanmaa	194 058	144	2 463	1
Pohjanmaa	148 351	97	2 123	1
Keski-Pohjanmaa	99 922	80	1 706	2
Pohjois-Savo	248 233	295	5 085	2
Pohjois-Karjala	165 754	163	3 026	2
Jokilaaksot	123 778	104	1 987	2
Kainuu	80 685	91	1 685	2
Oulu-Koillismaa	276 892	171	3 207	1
Lappi	182 844	149	2 531	1
Yhteensä	5 398 173	3 546	75 854	1

Kuva 10. Yritysten työntekijöille järjestetyt turvallisuusviestintätilaisuudet pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien kokonaismäärä vaihteli vuonna 2013 Itä-Uudenmaan 73 ja Helsingin 320 tilaisuuden välillä (taulukko 10 ja kuva 10). Pelastuslaitosten keskiarvon ollessa 161 tilaisuutta yhtä laitosta kohden. 14:lla pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien kokonaismäärä oli alle keskiarvon ja kahdeksalla pelastustoimen alueella tilaisuuksia oli yli keskiarvon. Viidellä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjä turvallisuusviestintätilaisuuksia oli yli 200 kpl ja kolmella yli 300 kpl.

Yritysten työntekijöille järjestetyt turvallisuusviestintätilaisuudet pelastustoimen alueittain vuosina 2010 - 2013

Taulukko 11. Yritysten työntekijöille järjestetyt turvallisuusviestintätilaisuudet pelastustoimen alueittain vuosina 2010-2013

Pelastustoimen alue	2010	2011	2012	2013	Keskiarvo
Helsinki	270	375	350	320	329
Länsi-Uusimaa	126	150	143	176	149
Keski-Uusimaa	138	184	256	259	209
Itä-Uusimaa	90	76	44	73	71
Varsinais-Suomi	152	207	135	154	162
Kanta-Häme	91	79	69	74	78
Päijät-Häme	176	174	148	130	157
Kymenlaakso	270	203	222	121	204
Etelä-Karjala	129	135	102	104	118
Etelä-Savo	121	122	105	110	115
Keski-Suomi	242	243	314	305	276
Pirkanmaa	474	278	306	307	341
Satakunta	148	131	153	119	138
Etelä-Pohjanmaa	223	152	186	144	176
Pohjanmaa	67	122	67	97	88
Keski-Pohjanmaa	57	76	96	80	77
Pohjois-Savo	230	229	311	295	266
Pohjois-Karjala	218	173	198	163	188
Jokilaaksot	234	125	129	104	148
Kainuu	81	65	113	91	88
Oulu-Koillismaa	142	178	160	171	163
Lappi	128	159	165	149	150
Keskiarvo	173	165	171	161	168

Verrattaessa yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien kokonaisuuden kehitystä vuosina 2010 - 2013 ei suuria muutoksia ole tapahtunut (taulukko 11). Yksittäisten pelastuslaitosten osalta Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien määrä on kasvanut, ja Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella määrä on vähentynyt joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 -2013.

Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien osuus turvallisuusviestinnästä pelastustoimen alueittain vuonna 2013

PRONTOsta ei saa suoraan tilastoa pelastuslaitosten yritysten työntekijöille järjestämien turvallisuusviestintätilaisuuksien osuudesta koko turvallisuusviestinnästä, mutta tämä on helposti laskettavissa, kun tiedetään yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien määrä ja turvallisuusviestintätilaisuuksien kokonaismäärä.

$$\text{Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien osuus turvallisuusviestinnästä} = \frac{\text{Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien määrä}}{\text{Turvallisuusviestintätilaisuuksien määrä}} \times 100$$

Kuva 11. Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien osuus kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista, pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista vaihteli vuonna 2013 (kuva 11). Esimerkiksi Länsi-Uudellamaalla, Päijät-Hämeessä ja Jokilaaksoissa prosentuaalinen osuus oli 22 % ja Helsingissä 53 %. Pelastuslaitoksien keskiarvo oli 32 %. 11:llä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista oli alle keskiarvon 32 % ja 11:llä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista oli sama kuin keskiarvo 32 % tai enemmän. Kolmella pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista oli yli 40 % ja yhdellä pelastustoimen alueella yli 50 %.

Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien osuus turvallisuusviestinnästä pelastustoimen alueittain vuosina 2010 - 2013

Taulukko 12. Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien osuus kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista, pelastustoimen alueittain vuosina 2010- 2013
= (Yritysten työntekijöille järjestetyt turvallisuusviestintätilaisuudet / kaikki turvallisuusviestintätilaisuudet) x 100

Pelastustoimen alue	2010	2011	2012	2013	Keskiarvo
Helsinki	48	51	58	53	52
Länsi-Uusimaa	25	22	18	22	22
Keski-Uusimaa	22	23	29	34	27
Itä-Uusimaa	31	30	28	36	32
Varsinais-Suomi	26	29	23	26	26
Kanta-Häme	22	26	27	29	26
Päijät-Häme	32	33	26	22	28
Kymenlaakso	41	37	35	27	35
Etelä-Karjala	33	32	29	31	31
Etelä-Savo	28	30	28	27	28
Keski-Suomi	33	37	42	42	38
Pirkanmaa	30	20	22	24	24
Satakunta	25	21	24	22	23
Etelä-Pohjanmaa	39	30	37	32	34
Pohjanmaa	24	38	23	33	29
Keski-Pohjanmaa	22	31	42	36	33
Pohjois-Savo	33	34	37	38	36
Pohjois-Karjala	27	23	29	27	26
Jokilaaksot	40	23	23	22	27
Kainuu	27	27	42	35	33
Oulu-Koillismaa	33	40	37	39	37
Lappi	29	40	46	47	40
Keskiarvo	30	31	32	32	31

Verrattaessa yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien prosentuaalista osuutta kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista vuosina 2010 - 2013 ei suuria muutoksia tapahtunut (taulukko 12). Yksittäisten pelastuslaitosten osalta viidellä pelastuslaitoksella, Keski-Uudellamaalla, Kanta-Hämeessä, Keski-Suomessa, Pohjois-Savossa ja Lapissa yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista on kasvanut joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013. Kymenlaakson ja Jokilaaksojen pelastuslaitoksella osuus on taas vähentynyt joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013.

Pelastuslaitosten yrityksille järjestämät turvallisuuskoulutukset

Pelastustoimen alueet kirjaavat PRONTOon kaikki turvallisuusviestintätilaisuudet, tilaisuuden toteutustavan ja niihin osallistuneiden henkilöiden kohderyhmän. Toteutustapoja PRONTOssa on viisi, tässä on toteutustapana käytetty turvallisuuskoulutusta. Kohderyhmiä on PRONTOssa kaikkiaan noin 30 kpl. Kohderyhmistä viisi on sellaisia, että niiden voidaan olettaa olevan yritysten työntekijöitä, nämä kohderyhmät ovat seuraavat:

- päivähoitohenkilökunta
- oppilaitosten henkilökunta
- yritysten, liike- ja teollisuus laitosten henkilökunta
- hoitolaitosten henkilökunta
- majoitusliikkeiden henkilökunta.

Poimintaehtona on käytetty:

Toteutustapa = 3. turvallisuuskoulutus

Kohderyhmä = Päivähoitohenkilökunta, Oppilaitosten henkilökunta, Yritysten, liike- ja teollisuuslaitosten henkilökunta, Hoitolaitosten henkilökunta, Majoitusliikkeiden henkilökunta

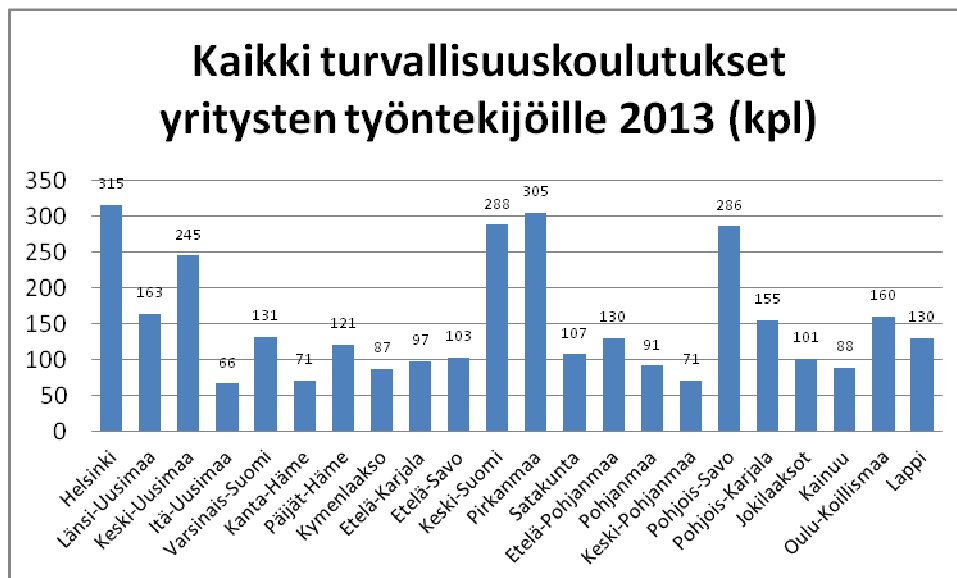
Pelastustoimen alue = kaikki

Vuosi = 2013.

Yritysten työntekijöille järjestetyt turvallisuuskoulutukset pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Taulukko 13. Yrityksille järjestetyt turvallisuuskoulutustilaisuudet pelastustoimen alueittain vuonna 2013 (PRONTO 17.4.2014).

Pelastustoimen alue	Väkiluku 31.12.2012	Tilaisuuksien lukumäärä	Osallistujien lukumäärä	Osallistujia väki- luvusta (%)
Helsinki	603 968	315	6 477	1
Länsi-Uusimaa	438 414	163	3 372	1
Keski-Uusimaa	429 311	245	5 682	1
Itä-Uusimaa	95 142	66	2 161	2
Varsinais-Suomi	468 936	131	2 484	1
Kanta-Häme	175 472	71	1 690	1
Päijät-Häme	202 548	121	3 171	2
Kymenlaakso	181 421	87	1 757	1
Etelä-Karjala	132 355	97	2 605	2
Etelä-Savo	153 426	103	2 491	2
Keski-Suomi	275 161	288	4 849	2
Pirkanmaa	496 568	305	7 399	1
Satakunta	224 934	107	4 119	2
Etelä-Pohjanmaa	194 058	130	2 143	1
Pohjanmaa	148 351	91	1 897	1
Keski-Pohjanmaa	99 922	71	1 512	2
Pohjois-Savo	248 233	286	4 906	2
Pohjois-Karjala	165 754	155	2 772	2
Jokilaaksot	123 778	101	1 947	2
Kainuu	80 685	88	1 595	2
Oulu-Koillismaa	276 892	160	3 091	1
Lappi	182 844	130	2 301	1
Yhteensä	5 398 173	3 311	70 421	1

Kuva 12. Yritysten työntekijöille järjestetyt turvallisuuskoulutustilaisuudet pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Yritysten työntekijöille järjestettyjen kaikkien turvallisuuskoulutustilaisuuksien kokonaismäärä vaihteli vuonna 2013 Itä-Uudenmaan 66 ja Helsingin 315 tilaisuuden välillä (taulukko 13 ja kuva 12). Pelastuslaitosten keskiarvo oli 151 tilaisuutta yhtä laitosta kohden. 14:llä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien kokonaismäärä oli alle keskiarvon ja kahdeksalla pelastustoimen alueella tilaisuuksia oli yli keskiarvon. Viidellä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjä turvallisuuskoulutustilaisuuksia oli yli 200 kpl, näistä kahdella pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjä turvallisuuskoulutustilaisuuksia oli yli 300 kpl.

Yritysten työntekijöille järjestetyt turvallisuuskoulutukset pelastustoimen alueittain vuosina 2010 - 2013

Taulukko 14. Yritysten työntekijöille järjestetyt turvallisuuskoulutustilaisuudet pelastustoimen alueittain vuosina 2010- 2013

Pelastustoimen alue	2010	2011	2012	2013	Keskiarvo
Helsinki	270	375	347	315	327
Länsi-Uusimaa	126	146	137	163	143
Keski-Uusimaa	136	182	225	245	197
Itä-Uusimaa	90	75	38	66	67
Varsinais-Suomi	150	204	116	131	150
Kanta-Häme	89	79	65	71	76
Päijät-Häme	173	174	135	121	151
Kymenlaakso	269	197	218	87	193
Etelä-Karjala	128	135	100	97	115
Etelä-Savo	119	120	98	103	110
Keski-Suomi	241	243	291	288	266
Pirkanmaa	473	277	296	305	338
Satakunta	146	129	142	107	131
Etelä-Pohjanmaa	221	148	180	130	170
Pohjanmaa	66	122	59	91	85
Keski-Pohjanmaa	56	76	85	71	72
Pohjois-Savo	226	224	286	286	256
Pohjois-Karjala	212	168	193	155	182
Jokilaaksot	234	123	123	101	145
Kainuu	81	65	110	88	86
Oulu-Koillismaa	140	178	150	160	157
Lappi	123	158	152	130	141
Keskiarvo	171	164	161	151	162

Verrattaessa yritysten työntekijöille järjestettyjen kaikkien turvallisuuskoulutustilaisuuksien kokonaismäärän kehittymistä vuosina 2010 - 2013 ei suuria muutoksia tapahtunut (taulukko 14). Yksittäisten pelastuslaitosten osalta Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien määrä on kasvanut ja Jokilaaksojen pelastuslaitoksella määrä on pysynyt samana tai vähentynyt joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013.

Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien osuus kaikista turvallisuuskoulutuksista pelastustoimen alueittain vuonna 2013

PRONTOsta ei saa suoraan tilastoa pelastuslaitosten yritysten työntekijöille järjestämien turvallisuuskoulutusten osuudesta kaikista turvallisuuskoulutuksista, mutta tämä on helposti laskettavissa, kun tiedetään yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien määrä ja turvallisuuskoulutustilaisuuksien kokonaismäärä.

$$\text{Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien osuus turvallisuuskoulutuksista} = \frac{\text{Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien määrä}}{\text{Turvallisuuskoulutustilaisuuksien määrä}} \times 100$$

Kuva 13. Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien osuus kaikista turvallisuuskoulutuksista, pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Yritysten työntekijöille järjestettyjen kaikkien turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuuskoulutuksista vaihteli vuonna 2013 Pirkanmaan ja Satakunnan 29 %:n ja Keski-Suomen 59 %:n välillä (kuva 13). Pelastuslaitosten keskiarvo oli 44 %. Kymmenellä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen kaikkien turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuuskoulutuksista oli alle keskiarvon 44 % ja 12:lla pelastustoimen alueella prosentuaalinen osuus oli enemmän kuin keskiarvo 44 %.

Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien osuus kaikista turvallisuuskoulutuksista pelastustoimen alueittain vuosina 2010 - 2013

Taulukko 15. Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien osuus kaikista turvallisuuskoulutustilaisuuksista, pelastustoimen alueittain vuosina 2010- 2013

Pelastustoimen alue	2010	2011	2012	2013	Keskiarvo
Helsinki	53	56	59	58	56
Länsi-Uusimaa	34	31	29	37	33
Keski-Uusimaa	27	29	38	41	34
Itä-Uusimaa	37	37	36	46	39
Varsinais-Suomi	38	42	46	47	43
Kanta-Häme	29	35	46	49	40
Päijät-Häme	42	43	35	31	38
Kymenlaakso	50	46	45	33	43
Etelä-Karjala	44	40	41	41	41
Etelä-Savo	44	45	42	46	44
Keski-Suomi	44	48	57	59	52
Pirkanmaa	35	24	28	29	29
Satakunta	32	27	32	29	30
Etelä-Pohjanmaa	48	40	54	47	47
Pohjanmaa	36	50	45	54	46
Keski-Pohjanmaa	33	40	57	49	45
Pohjois-Savo	43	40	54	53	47
Pohjois-Karjala	33	31	41	41	36
Jokilaaksot	47	27	31	30	34
Kainuu	30	31	48	40	37
Oulu-Koillismaa	45	53	52	54	51
Lappi	38	49	55	57	50
Keskiarvo	39	39	44	44	42

Verrattaessa yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalisen osuuden kehittymistä kaikista turvallisuuskoulutustilaisuuksista vuosina 2010 - 2013 ei suuria muutoksia ole tapahtunut, vaikka yksittäisten pelastuslaitosten ja vuosien välillä on isojakin eroja (taulukko 15). Yksittäisten pelastuslaitosten osalta Kymenlaakson pelastuslaitoksella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuuskoulutustilaisuuksista on pienentynyt joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013. Keski-Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen ja Lapin pelastuslaitosten osalta yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuuskoulutustilaisuuksista on kasvanut joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013. Myös yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuuskoulutustilaisuuksista keskiarvo on pysynyt samana tai kasvanut joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013.

Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien osuus kaikista yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuusviestintätilaisuuksista pelastustoimen alueittain vuonna 2013

PRONTOsta ei saa suoraan tilastoa pelastuslaitosten yritysten työntekijöille järjestämien turvallisuuskoulutusten osuudesta kaikista yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuusviestintätilaisuuksista, mutta tämä on helposti laskettavissa kun tiedetään yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien määrä ja yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien määrä.

$$\text{Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien osuus yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuusviestintätilaisuuksista} = \frac{\text{Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien määrä}}{\text{Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien määrä}} \times 100$$

Kuva 14. Yrityksille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien osuus kaikista yrityksille järjestetyistä turvallisuusviestintätilaisuuksista, pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista yrityksen työntekijöille järjestetyistä turvallisuusviestintätilaisuuksista vaihteli vuonna 2013 Kymenlaakson 72 %:n ja Pirkanmaan 99 %:n välillä (kuva 14). Pelastuslaitoksien keskikeskiarvo oli 92 %. Seitsemällä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen kaikkien turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuuskoulutuksista oli alle keskiarvon 92 % ja 15:llä pelastustoimen alueella prosentuaalinen osuus oli enemmän kuin keskiarvo 92 %.

Seitsemällä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista yrityksen työntekijöille järjestetyistä turvallisuusviestintätilaisuuksista oli alle 90 %. 11:llä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista yrityksen työntekijöille järjestetyistä turvallisuusviestintätilaisuuksista oli 90 - 95 %. Viidellä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista yrityksen työntekijöille pidetyistä turvallisuusviestintätilaisuuksista oli yli 95 %. Tästä voidaan todeta, että yrityksille pidetään pääasiassa turvallisuuskoulutuksia.

Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien osuus kaikista yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuusviestintätilaisuuksista pelastustoimen alueittain vuosina 2010 - 2013

Taulukko 16. Yrityksille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien osuus kaikista yrityksille järjestetyistä turvallisuusviestintätilaisuuksista, pelastustoimen alueittain vuosina 2010- 2013

Pelastustoimen alue	2010	2011	2012	2013	Keskiarvo
Helsinki	100	100	99	98	99
Länsi-Uusimaa	100	97	96	93	96
Keski-Uusimaa	99	99	88	95	95
Itä-Uusimaa	100	99	86	90	94
Varsinais-Suomi	99	99	86	85	92
Kanta-Häme	98	100	94	96	97
Päijät-Häme	98	100	91	93	96
Kymenlaakso	100	97	98	72	92
Etelä-Karjala	99	100	98	93	98
Etelä-Savo	98	98	93	94	96
Keski-Suomi	100	100	93	94	97
Pirkanmaa	100	100	97	99	99
Satakunta	99	98	93	90	95
Etelä-Pohjanmaa	99	97	97	90	96
Pohjanmaa	99	100	88	94	95
Keski-Pohjanmaa	98	100	89	89	94
Pohjois-Savo	98	98	92	97	96
Pohjois-Karjala	97	97	97	95	97
Jokilaaksot	100	98	95	97	98
Kainuu	100	100	97	97	99
Oulu-Koillismaa	99	100	94	94	96
Lappi	96	99	92	87	94
Keskiarvo	99	99	93	92	96

Verrattaessa yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalisen osuuden kehittymistä kaikista yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuusviestintätilaisuuksista vuosina 2010 - 2013, ei suuria muutoksia ole tapahtunut (taulukko 16). Yksittäisten pelastuslaitosten osalta Helsingin, Länsi-Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Satakunnan, Etelä-Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan ja Kainuun pelastuslaitosten osalta yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuusviestintätilaisuuksista on pysynyt samana tai pienentynyt joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013. Myös yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuusviestintätilaisuuksista keskiarvo on pysynyt samana tai pienentynyt joka vuosi tarkastelujaksolla 2010 - 2013.

Pelastuslaitosten yrityksille järjestämät turvallisuuskoulutukset aihealueittain

Pelastustoimen alueet kirjaavat PRONTOon kaikki turvallisuuskoulutustilaisuudet ja turvallisuuskoulutustilaisuuden aihealueen. Turvallisuuskoulutusten aihealueita on PRONTOssa kaikkiaan noin 40 kpl.

Vuonna 2013 yritysten turvallisuuskoulutuksia on merkitty 15:een eri aihealueeseen.

Seuraavassa listassa turvallisuuskoulutustilaisuuden 10 yleisintä aihealuetta:

- alkusammutus (2023 kpl)
- arjen turvallisuus (178 kpl)
- turvakävely (389 kpl)
- palonehkäisy (300 kpl)
- pelastussuunnitelma (154 kpl)
- poistumisturvallisuus (539 kpl)
- toiminta hätätilanteessa (965 kpl)
- tulityökoulutus (145 kpl)
- ensiapukoulutus (186 kpl)
- muu koulutus (225 kpl).

Lisäksi yksittäisiä yritysten turvallisuuskoulutuksia on merkitty seuraaviin aihealueisiin,

- muu tulipysäkkikoulutus (2kpl)
- muihin valmiusorganisaatioihin nimettyjen henkilöiden koulutus (9 kpl)
- valmiussuunnitteluun liittyvä koulutus (11 kpl)
- väestönsuojien tekniseen kunnossapitoon liittyvä koulutus (10 kpl)
- sosiaali- ja terveysalan turvakorttikoulutus (28 kpl).

Edellä mainituissa turvallisuuskoulutusten aihealueiden luvuissa on huomioitava sellainen asia, että tilasto sisältää tilaisuuksien lukumäärät, joissa kyseinen aihealue on ollut mukana. Lukumäärät voivat olla suurempia kuin turvallisuuskoulutustilaisuuksien lukumäärät, koska samassa tilaisuudessa on voinut olla mukana useita aihealueita. Lukujen virheestä saa jonkinlaisen kuvan, jos vertaa yritysten työntekijöille pidettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien määrää 3 311 kpl ja lukua 5 164 kpl, jonka saa PRONTOsta, kun käyttää hakukriteerinä turvallisuuskoulutusten aihealuetta.

Taulukko 17. Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien määrän ja niiden aihealueitten suhde pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Pelastustoimen alue	Tilaisuuksien lukumäärä	Tilaisuuksien aihealueiden lukumäärä	Aihealuetta/tilaisuus
Helsinki	315	408	1,30
Länsi-Uusimaa	163	285	1,75
Keski-Uusimaa	245	276	1,13
Itä-Uusimaa	66	79	1,20
Varsinais-Suomi	131	150	1,15
Kanta-Häme	71	132	1,86
Päijät-Häme	121	221	1,83
Kymenlaakso	87	144	1,66
Etelä-Karjala	97	161	1,66
Etelä-Savo	103	162	1,57
Keski-Suomi	288	464	1,61
Pirkanmaa	305	537	1,76
Satakunta	107	175	1,64
Etelä-Pohjanmaa	130	229	1,76
Pohjanmaa	91	130	1,43
Keski-Pohjanmaa	71	99	1,39
Pohjois-Savo	286	557	1,95
Pohjois-Karjala	155	198	1,28
Jokilaaksot	101	202	2,00
Kainuu	88	141	1,60
Oulu-Koillismaa	160	198	1,24
Lappi	130	216	1,66
Yhteensä	3311	5164	1,56

Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien aihealueiden määrä vaihteli vuonna 2013 Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen 1,13 ja Jokilaaksojen pelastuslaitoksen 2,00 välillä (taulukko 17). Keskiarvo oli 1,56 aihealuetta. Kahdeksalla pelastuslaitoksella aihealueita yhdelle turvallisuuskoulutustilaisuudelle on merkitty alle keskiarvon 1,56 ja pelastuslaitoksella niitä on merkitty enemmän kuin keskiarvo 1,56.

Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten aihealueet pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Taulukko 18. Yritysten työntekijöille järjestetyt yleisimmät paloturvallisuuskoulutukset aihealueittain, pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Pelastustoimen Alue	Alkusammutus	Arjen turvallisuus	Palonhäikäisy	Turvakävely	PelastusSuunnitelma	Poistumisturvallisuus	Toiminta hätätilanteissa	Tulityökoulutus	Ensiapukoulutus	Muu koulutus
Helsinki	150	0	53	38	5	24	54	5	9	69
Länsi-Uusimaa	107	57	2	16	11	45	28	10	3	6
Keski-Uusimaa	117	26	2	10	8	17	33	0	1	46
Itä-Uusimaa	25	17	1	2	1	6	21	0	2	4
Varsinais-Suomi	78	2	1	4	2	27	20	0	11	2
Kanta-Häme	57	3	5	4	5	19	36	1	1	0
Päijät-Häme	103	10	16	7	1	28	33	12	0	9
Kymenlaakso	48	3	2	14	4	19	45	2	3	4
Etelä-Karjala	63	0	14	22	4	13	32	4	4	4
Etelä-Savo	78	3	7	18	1	7	24	0	9	12
Keski-Suomi	200	2	31	20	1	15	124	12	53	4
Pirkanmaa	142	21	69	50	22	50	151	11	1	11
Satakunta	71	2	7	10	4	26	40	0	4	9
Etelä-Pohjanmaa	96	2	8	5	16	26	58	12	1	5
Pohjanmaa	50	5	6	15	17	16	8	4	1	6
Keski-Pohjanmaa	54	5	1	9	1	7	16	5	0	1
Pohjois-Savo	197	3	23	52	14	56	94	39	63	4
Pohjois-Karjala	77	7	2	23	8	15	19	27	12	7
Jokilaaksot	67	7	22	18	11	20	43	0	6	4
Kainuu	60	0	9	18	7	21	19	1	2	3
Oulu-Koillismaa	103	2	1	13	5	34	29	0	0	11
Lappi	80	1	18	21	6	48	38	0	0	4
Yhteensä	2023	178	300	389	154	539	965	145	186	225

Alkusammutuskoulutus on ylivoimaisesti yleisin pelastuslaitosten järjestämä turvallisuuskoulutusten aihealue yrityksissä (taulukko 18). Alkusammutus esiintyy yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten aihealueena 2023 kertaa eli 61 %:ssa yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuuskoulutustilaisuuksista oli aihealueena mukana alkusammutuskoulutus. Yksittäisillä pelastuslaitoksilla aihealue alkusammutus esiintyi Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen 38 %:n ja Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen 85 %:n välillä. 11:llä pelastuslaitoksella turvallisuuskoulutustilaisuuden aihealue alkusammutus esiintyi useammin kuin keskiarvo 61 % ja 11 pelastustoimen alueella alkusammutus esiintyi aihealueena harvemmin kuin keskiarvo 61 %. Kappalemääräisesti yritysten työntekijöille järjestettyjä alkusammutuskoulutuksia on vähiten 25 kpl Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksella ja eniten 200 kpl Keski-Suomen pelastuslaitoksella.

Toiseksi yleisin pelastuslaitosten järjestämä turvallisuuskoulutusten aihealue yrityksissä vuonna 2013 oli toiminta hätätilanteessa. Toiminta hätätilanteessa esiintyy yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten aihealueena 965 kertaa eli 29 %:ssa yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuuskoulutustilaisuuksista oli aihealueena mukana toiminta hätätilanteessa. Yksittäisillä pelastuslaitoksilla aihealue toiminta hätätilanteessa esiintyi Pohjanmaan pelastuslaitoksen 9 %:n ja Kymenlaakson pelastuslaitoksen 52 %:n välillä. 11 pelastuslaitoksella turvallisuuskoulutustilaisuuden aihealue toiminta hätätilanteessa esiintyi yhtä usein tai useammin kuin keskiarvo 29 % ja 11:llä pelastustoimen alueella toiminta hätätilanteessa esiintyi aihealueena harvemmin kuin keskiarvo 29 %. Kappalemääräisesti yritysten työntekijöille järjestettyjä toiminta hätätilanteessa -koulutuksia on vähiten 8 kpl Pohjanmaan pelastuslaitoksella ja eniten 151 kpl Pirkanmaan pelastuslaitoksella.

Kolmanneksi yleisin pelastuslaitoksen järjestämä turvallisuuskoulutusten aihealue yrityksissä vuonna 2013 oli poistumisturvallisuus. Poistumisturvallisuus esiintyy yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten aihealueena 539 kertaa eli 16 %:ssa yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuuskoulutustilaisuuksista oli aihealueena mukana poistumisturvallisuus. Yksittäisillä pelastuslaitoksilla aihealue poistumisturvallisuus esiintyi Keski-Suomen pelastuslaitoksen 5 %:n ja Lapin pelastuslaitoksen 37 %:n välillä. 14 pelastuslaitoksella turvallisuuskoulutustilaisuuden aihealue poistumisturvallisuus esiintyi yhtä usein tai useammin kuin keskiarvo 16 % ja kahdeksalla pelastustoimen alueella poistumisturvallisuus esiintyi aihealueena harvemmin kuin keskiarvo 16 %. Kappalemääräisesti yritysten työntekijöille järjestettyjä poistumisturvallisuuskoulutuksia oli vähiten 6 kpl Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksella ja eniten 56 kpl Pohjois-Savon pelastuslaitoksella.

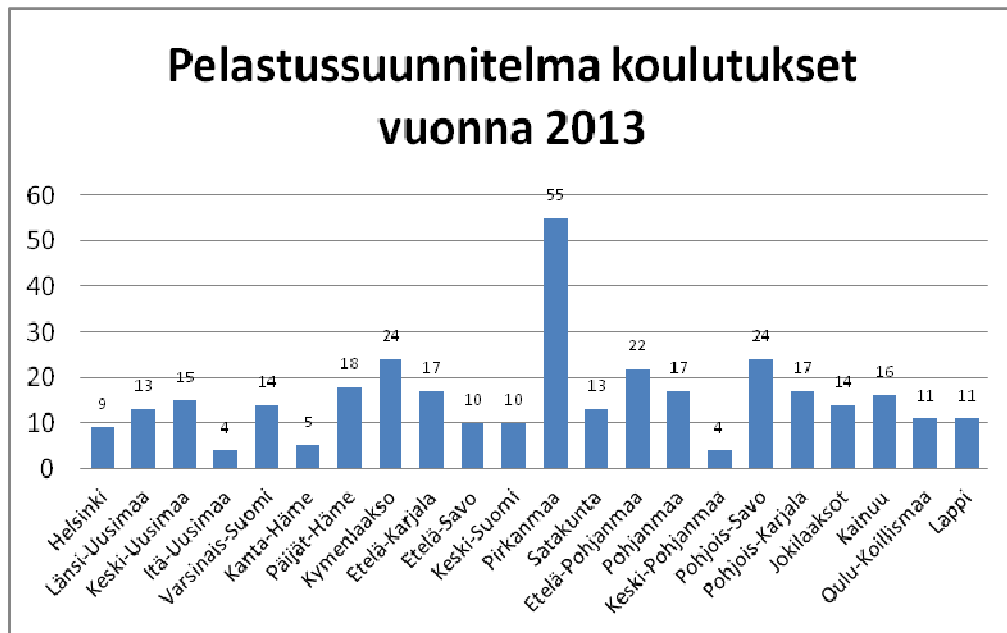
Neljänneksi yleisin pelastuslaitoksen järjestämä turvallisuuskoulutusten aihealue yrityksissä vuonna 2013 oli turvakävely. Turvakävely esiintyy yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten aihealueena 389 kertaa eli noin 12 %:ssa yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuuskoulutustilaisuuksista oli aihealueena mukana turvakävely. Yksittäisillä pelastuslaitoksilla aihealue turvakävely esiintyi Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen 3 %:n ja Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen 23 %:n välillä. 12 pelastuslaitoksella turvallisuuskoulutustilaisuuden aihealue turvakävely esiintyi yhtä usein tai useammin kuin keskiarvo 12 % ja kymmenellä pelastustoimen alueella poistumisturval-

lisuus esiintyi aihealueena harvemmin kuin keskiarvo 12 %. Kappalemääräisesti yritysten työntekijöille järjestettyjä turvakävelykoulutuksia oli vähiten 2 kpl Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksella ja eniten 52 kpl Pohjois-Savon pelastuslaitoksella.

Kun lasketaan edellä mainittujen neljän yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten aihealueen esiintymisprosentit yhteen, huomataan, että saadaan luvuksi noin 118 %. Koska luku on yli 100, voidaan päätellä, että lähes kaikissa yritysten työntekijöille järjestetyissä turvallisuuskoulutuksissa on aihealueena jokin edellä mainituista aihealueista. Loput pelastuslaitoksen yritysten työntekijöille järjestämien turvallisuuskoulutusten aihealueet ovat määrältään huomattavasti pienempiä. Esimerkiksi aihealue pelastussuunnitelma esiintyy yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten aihealueena 154 kertaa eli noin 4,7 %:ssa yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuuskoulutustilaisuuksista oli aihealueena pelastussuunnitelma. Yksittäisillä pelastuslaitoksilla aihealue pelastussuunnitelma esiintyi Keski-Suomen pelastuslaitoksen 0,3 %:n ja Pohjanmaan pelastuslaitoksen 18,7 %:n välillä. Kappalemääräisesti yritysten työntekijöille järjestettyjä pelastussuunnitelma -koulutuksia oli vähiten 1 kpl Itä-Uudenmaan, Päijät-Hämeen, Etelä-Savon, Keski-Suomen ja Keski-Pohjanmaan pelastuslaitoksilla ja eniten 22 kpl Pirkanmaan pelastuslaitoksella.

Pelastuslaitosten järjestämät pelastussuunnitelma koulutukset

Kaikkien turvallisuusviestintätilaisuuksien pelastussuunnitelmakoulutukset pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Kuva 14. Kaikki pelastussuunnitelman koulutustilaisuudet pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Pelastussuunnitelma esiintyy kaikkien turvallisuusviestintätilaisuuksien aihealueena vuonna 2013 yhteensä 343 kertaa eli 2,9 %:ssa kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista oli aihealueena mukana pelastussuunnitelma. Yksittäisillä pelastuslaitoksilla aihealue pelastussuunnitelma esiintyi turvallisuusviestintätilaisuuksien aihealueena Keski-Suomen pelastuslaitoksen 1,3 %:n ja Kainuun pelastuslaitoksen 6,2 %:n välillä. Kymmenellä pelastuslaitoksella turvallisuusviestintätilaisuuden aihealue pelastussuunnitelma esiintyi yhtä usein tai useammin kuin keskiarvo 2,9 %. 12:lla pelastustoimen alueella pelastussuunnitelma esiintyi aihealueena harvemmin kuin keskiarvo 2,9 %. Kappalemääräisesti kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista pelastussuunnitelmakoulutuksia oli vähiten 4 kpl Itä-Uudenmaan ja Keski-Pohjanmaan pelastuslaitoksella ja eniten 55 kpl Pirkanmaan pelastuslaitoksella (kuva 14).

Yritysten työntekijöille järjestetyt pelastussuunnitelmakoulutukset pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Pelastussuunnitelma esiintyy yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten aihealueena 154 kertaa eli noin 4,7 %:ssa yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuuskoulutustilaisuuksista oli aihealueena pelastussuunnitelma. Yksittäisillä pelastuslaitoksilla aihealue pelastussuunnitelma esiintyi Keski-Suomen pelastuslaitoksen 0,3 %:n ja Pohjanmaan pelastuslaitoksen 18,7 %:n välillä. Kappalemääräisesti yritysten työntekijöille järjestettyjä pelastussuunnitelma -koulutuksia oli vähiten 1 kpl Itä-Uudenmaan, Päijät-Hämeen, Etelä-Savon, Keski-Suomen ja Keski-Pohjanmaan pelastuslaitoksilla ja eniten 22 kpl Pirkanmaan pelastuslaitoksella.

Yritysten työntekijöille järjestettyjen pelastussuunnitelmakoulutusten osuus kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksien pelastussuunnitelmakoulutuksista pelastustoimen alueittain vuonna 2013

Kaikista pelastussuunnitelmakoulutuksista vuonna 2013 järjestettiin yritysten työntekijöille noin 45 %. Yksittäisillä pelastuslaitoksilla yritysten työntekijöille järjestettyjen pelastussuunnitelmakoulutusten osuus kaikista pelastussuunnitelmakoulutuksista vaihteli Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen 6 %:n ja Kanta-Hämeen sekä Pohjanmaan pelastuslaitoksen 100 %:n välillä. Yhdeksällä pelastuslaitoksella yritysten työntekijöille järjestettiin yli 50 % kaikista pelastussuunnitelmakoulutuksista ja 13 pelastuslaitoksella yrityksen työntekijöille järjestettiin alle 50 % kaikista pelastussuunnitelmakoulutuksista.

4.3 Yritysten järjestämät turvallisuuskoulutukset työntekijöilleen

Haastattelemalla selvitettiin, miten paljon yritysten työntekijöille järjestetään paloturvallisuuskoulutuksia. Haastattelututkimus tehtiin Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin HUS:n turvallisuusasiantuntija Vesa Lindströmille ja Metsä Woodin Timberlinjan kehityspäällikkö Mari Vesalaiselle. Haastattelututkimuksen pohjana käytettiin valmista kysymyslistaa (liite 1), mikä helpotti haastattelua, mutta tarpeen mukaan tehtiin myös tarkentavia kysymyksiä.

Perustietoa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiristä (HUS) ja Metsä Woodista

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, HUS toimii neljän aluepelastuslaitoksen alueella, ja sillä on vakituisia työntekijöitä noin 21 500, ja jos opiskelijat ja määräaikaiset työntekijät lasketaan mukaan, työntekijöitä on noin 25 000. Metsä Woodin Timberlinjaan kuuluu kahdeksan toimipaikkaa, jotka toimivat kuuden eri aluepelastuslaitoksen alueella. Työntekijöitä Metsä Woodin Timberlinjalla on noin 500 henkilöä.

HUS:n ja Metsä Woodin työntekijöille järjestetyt turvallisuuskoulutukset

Sekä HUS:n että Metsä Woodin työntekijöille järjestetään säännöllisesti erilaisia turvallisuuskoulutuksia ja paloturvallisuuskoulutuksista kummassakin yrityksessä järjestetään säännöllisesti alkusammutuskoulutuksia ja tulityökurseja. Kummassakin yrityksessä järjestetään myös säännöllisesti erilaisia palo- ja poistumisharjoituksia.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä on tavoitteena, että jokainen työntekijä käy viiden vuoden välein paloturvallisuuskoulutuksen, johon sisältyy teoriaosuus sekä käytännön alkusammutuskoulutus. Vuonna 2013 paloturvallisuuskoulutuksen kävi kaikkiaan noin 1600 työntekijää. Metsä Woodin työntekijöille ei ole järjestetty erillisiä alkusammutuskoulutuksia mutta yli 90 % työntekijöistä on käynyt tulityökurssin, johon sisältyy alkusammutuskoulutus.

HUS:n ja Metsä Woodin paloturvallisuuskoulutusten toteuttajat

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä paloturvallisuuskoulutukset toteutetaan usealla eri tavalla, osan koulutuksista HUS järjestää kokonaan itse, osan koulutuksista järjestää kokonaan ulkopuolinen yrittäjä, ja osan koulutuksista järjestää kokonaan myös aluepelastuslaitos. Osa koulutuksista toteutetaan yhteistyössä HUS:n ja aluepelastuslaitoksen kanssa. Koulutustapaan vaikuttaa se, minkä aluepelastuslaitoksen alueella HUS:n toimipaikka on. Tulityökorttikoulutukset HUS järjestää pääsääntöisesti kokonaan itse omille työntekijöilleen. Metsä Woodin tulityökorttikoulutukset on järjestänyt yksityinen yhteistyökumppani.

HUS:n ja Metsä Woodin paloturvallisuuskoulutusten maksullisuus

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri maksaa osasta paloturvallisuuskoulutuksista, mutta osa on myös maksuttomia. HUS maksaa paloturvallisuuskoulutuksista ulkopuoliselle yrittäjälle ja osasta aluepelastuslaitosten järjestämistä koulutuksista, mutta osa aluepelastuslaitosten järjestämästä koulutuksesta on myös maksutonta. Metsä Wood maksaa yksityiselle yhteistyökumppanille tulityökorttikoulutuksista.

Sekä HUS että Metsä Wood ovat valmiita maksamaan paloturvallisuuskoulutuksista, jos koulutuksen hinta on järkevä ja koulutuksen sisältö suhteessa hintaan. Sekä HUS että Metsä Wood ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä maksullisten koulutusten järjestäjiin ja kertoivat, että jos järjestäjään ei olla tyytyväisiä, se vaihdetaan tarvittaessa.

HUS:n ja Metsä Woodin toimipisteiden palo- ja pelastusharjoitukset

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä järjestetään vuosittain useita palo- ja evakointiharjoituksia. Vuonna 2013 järjestettiin kolme isoa evakointiharjoitusta ja lisäksi pienempiä harjoituksia. Isojen evakointiharjoitusten suunnittelussa ja toteutuksessa on mukana myös aluepelastuslaitos, lisäksi vakuutusyhtiö on ollut mukana näiden harjoitusten suunnittelussa ja toteutuksessa. Pienemmät harjoitukset HUS on suunnitellut ja toteuttanut itse.

Metsä Woodin toimipaikoista yksi on SEVESO-kohte, jossa tulee harjoitella vähintään kolmen vuoden välein yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa. SEVESO-kohteen harjoitusten suunnittelussa ja toteutuksessa on mukana myös aluepelastuslaitos, lisäksi myös vakuutusyhtiö on ollut mukana tämän kohteen harjoitusten suunnittelussa ja toteutuksessa. Myös muissa Metsä Woodin kohteissa on järjestetty erilaisia palo- ja pelastusharjoituksia, ja näiden harjoitusten suunnittelussa on ollut mukana myös aluepelastuslaitos ja vakuutusyhtiö. Pienempiä poistumisharjoituksia Metsä Wood on järjestänyt myös itse toimipaikoissaan.

HUS:n ja Metsä Woodin palo- ja pelastusharjoitusten maksullisuus

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri ja Metsä Wood eivät kumpikaan maksa mitään erilaisten palo- ja pelastusharjoitusten suunnittelusta ja toteutuksesta, ei aluepelastuslaitoksille eikä muillekaan. Epäsuorasti kumpikin maksaa kyllä vakuutusyhtiölle vakuutusmaksua, mutta erikseen harjoitusten suunnittelusta ja toteutuksesta ei makseta.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri ja Metsä Wood eivät ole nykyisillä palo- ja pelastusharjoitusten kokonaismäärillä valmiita maksamaan harjoitusten suunnittelusta ja toteutuksesta. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri voisi olla valmis maksamaan harjoitusten suunnittelusta ja toteutuksesta, jos se auttaisi lisäämään toimipisteissä pidettävien harjoitusten kokonaismäärää huomattavasti ja samalla tasoa saataisiin myös parannettua. Metsä Wood voisi olla valmis maksamaan SEVESO-kohteen palo- ja pelastusharjoitusten suunnittelusta ja toteutuksesta, jos säädösten mukaisia harjoituksia ei saataisi muuten toteutettua.

HUS:n ja Metsä Woodin kokemukset palo- ja pelastusharjoitusten suunnittelussa ja toteutuksessa mukana olleista tahoista

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri on ollut tyytyväinen palo- ja pelastusharjoitusten suunnittelussa ja toteutuksessa mukana olleisiin tahoihin, aluepelastuslaitoksiin ja vakuutusyhtiöön. Metsä Wood on myös pääsääntöisesti ollut tyytyväinen palo- ja pelastusharjoitusten suunnittelussa ja toteutuksessa olleisiin tahoihin, aluepelastuslaitoksien osalla on ollut jonkin verran alueellisia eroja ja välttämättä henkilökemiat eivät aina ole kohdanneet.

Paloturvallisuuskoulutusten ja -harjoitusten määrä tulevaisuudessa

Sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä että Metsä Woodissa lisääntyy erilaisten turvallisuuskoulutusten ja harjoitusten määrä tulevaisuudessa. Osan koulutuksista ja harjoituksista yritykset tulevat varmasti järjestämään itse, mutta osassa koulutuksista he tulevat varmasti tarvitsemaan ulkopuolista apua.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää, miten paljon aluepelastuslaitokset järjestävät yritysten turvallisuusviestintätilaisuuksia ja miten paljon näistä tilaisuuksista on yritysten työntekijöille järjestettyjä turvallisuuskoulutuksia ja palo- ja poistumisharjoituksia sekä millaisia eroja aluelaitosten välillä on. Työn tarkoituksena oli myös selvittää yrityksen näkökulmasta sitä, mitä turvallisuuskoulutuksia ja turvallisuusharjoituksia yritysten työntekijöille järjestetään ja kuka nämä koulutukset ja harjoitukset toteuttaa. Työssä pyrittiin myös selvittämään sitä, täyttävätkö aluepelastuslaitokset lakisääteiset velvoitteet ja tavoitteet turvallisuusviestinnän osalta.

Tutkimuksen aineistona on käytetty pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustietojärjestelmä PRONTO:n turvallisuusviestintäosiota, näin on saatu mukaan kaikkien aluepelastuslaitosten tiedot ja tutkimusjoukko on niin laaja kuin tällaisessa tutkimuksessa voi olla ja uskottavuus tutkimuksen tuloksille ja johtopäätöksille on hyvä. Yritysten näkökulmaa selvitettiin haastattelemalla kahta henkilöä, jotka vastaavat yrityksissään työntekijöiden turvallisuuskoulutusten järjestämisestä ja tilastoinnista.

Turvallisuuskoulutuksia käsittelevän kirjallisuuden, lainsäädännön sekä tutkimuksessa käytettyjen aineistojen, PRONTO:n turvallisuusviestintäosion ja haastattelujen mukaan päädyin tutkimuksessa johtopäätelmiin, jotka esitellään tässä kappaleessa. Lisäksi esitän tämän kappaleen lopussa pohdintaa turvallisuuskoulutuksista, aluepelastuslaitosten lakisääteisistä turvallisuusviestinnän velvoitteista ja tavoitteista, näkemykseni mukaisia jatkotutkimustarpeita sekä oppimisprosessistani työn aikana.

5.1 Johtopäätökset aluepelastuslaitosten pitämästä turvallisuusviestinnästä

Pelastustoimen alueet kirjaavat pelastustoimen resurssi ja onnettomuustilasto PRONTO:n kaikki turvallisuusviestintätilaisuudet ja niihin osallistuneiden henkilöiden lukumäärän. PRONTOssa turvallisuusviestintätilaisuudet jaetaan viiteen luokkaan toteutustavan mukaan: 1.1 Valistuskampanja, 1.2. Messut tai muu yleisötilaisuus, 2. Turvalli-

suus-neuvonta, 3. Turvallisuuskoulutus ja 4. Mediavalistus. Toteutustavan ja tilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden lukumäärän lisäksi pelastustoimen alueet kirjaavat PRONTOon tilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden kohderyhmän, joita on kaikkiaan noin 30 kpl ja turvallisuusviestintätilaisuuden aihealueen, joita on kaikkiaan noin 40 kpl. Edellä mainittujen tietojen avulla tutkimuksessa on päädytty seuraaviin johtopäätöksiin.

Pelastuslaitosten järjestämä turvallisuusviestintä

Valtakunnallisesti pelastustoimen alueiden välillä on isoja eroja turvallisuusviestintätilaisuuksien järjestämisessä. Turvallisuusviestintätilaisuuksien kokonaismäärä vaihteli vuonna 2013 Itä-Uudenmaan 204 ja Pirkanmaan 1338 tilaisuuden välillä keskiarvon ollessa 532 tilaisuutta. 12:lla pelastustoimen alueella turvallisuusviestintätilaisuuksia oli alle keskiarvon 532 kpl ja kymmenellä pelastustoimen alueella tilaisuuksia oli yli keskiarvon 532 kpl. Viidellä pelastustoimen alueella turvallisuusviestintätilaisuuksia oli yli 700 kpl ja yhdellä yli 1000 kpl.

Turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta vaihteli vuonna 2013 Helsingin 5 %:n ja Etelä-Pohjanmaan 29 % välillä keskiarvon ollessa 17 %. 10:llä pelastustoimen alueella turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli alle keskiarvon 17 %. 12:lla pelastustoimen alueella turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli yli keskiarvon 17 %. 11:llä pelastustoimen alueella turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli 20 % tai enemmän.

Yhteen turvallisuusviestintätilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden, keskimääräinen lukumäärä vuonna 2013 vaihteli Pohjois-Savon 37 ja Keski-Uudenmaan 145 osallistujan välillä keskiarvon ollessa 75 osallistujaa. Turvallisuusviestintätilaisuuksien osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä voi olla suurikin, koska näistä tilaisuuksista osa on messuja ja muita suuria yleisötilaisuuksia.

Yksinään suuri turvallisuusviestintätilaisuuksien kokonaismäärä ei kerro sitä, että tilaisuuksiin osallistuu suuri määrä väkiluvusta. Esimerkiksi Pirkanmaan aluepelastuslaitoksen alueella oli 1338 turvallisuusviestintätilaisuutta vuonna 2013, mutta turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli 22 %. Etelä-Pohjanmaan aluepelastuslaitoksen alueella oli 462 turvallisuusviestintätilaisuutta ja turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli 29 %. Pirkanmaalla yksittäisen tilaisuuden keskimääräinen osallistujamäärä oli 81 osallistujaa ja Etelä-Pohjanmaalla 121 osallistujaa. Helsingin pelastuslaitoksen alueella oli taas 602 turvallisuusviestintätilaisuutta, mutta turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen määrä väkiluvusta oli vain 5 %, Helsingissä yksittäisen tilaisuuden keskimääräinen osallistujamäärä oli 47 osallistujaa.

Turvallisuusviestintätilaisuuksien yksittäisistä aihealueista esiintyi vuonna 2013 pelastussuunnitelma yhteensä 343 kertaa eli 2,9 %:ssa kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista oli aihealueena mukana pelastussuunnitelma. Tämä luku kuulostaa pieneltä, sillä säädösten mukaan pelastuslaitoksen tulee antaa neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnasta.

Jos mietitään pelastuslaitosten lakisäätteisiä velvoitteita muutenkin, niin 11:llä pelastustoimen alueella turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli yli 20 % eli ylitti sisäasiainministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellyn vuosittaisen tavoitteen vuoden 2013 osalta. Tässä tulee huomioida terminologian eroavuus, tavoitteissa mainitaan, neuvontaa ja valistusta saaneiden prosenttiosuus koko väestöstä ja pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTOssa mainitaan turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden osuus väkiluvusta. Neuvonta ja valistus ovat nykyisen terminologian mukaan yksi osa turvallisuusviestintää eli kuuluvatko tähän tulostavoitteeseen myös turvallisuuskoulutukset, jotka ovat yksi turvallisuusviestintätilaisuuksien toteutustapa niin kuin valistuskampanja ja turvallisuusneuvonta.

Pelastuslaitosten järjestämä turvallisuuskoulutus

Suurin osa, noin 67 % kaikista pelastuslaitosten järjestämistä turvallisuusviestintätilaisuuksista on turvallisuuskoulutuksia, vaikka pelastuslaitoksilla ei yleisesti ole lakisääteistä velvollisuutta järjestää turvallisuuskoulutuksia, vaan pelastuslaitosten tehtävä on ohjata, neuvoa, valistaa ja valvoa alueellaan turvallisuuskoulutuksien ja harjoitusten järjestämisessä, jotta ne osaisivat toimia onnettomuuksien uhatessa ja sattuesssa.

Pelastustoimen alueiden välillä on valtakunnallisesti isoja eroja turvallisuuskoulutustilaisuuksien järjestämisessä. Turvallisuuskoulutustilaisuuksien kokonaismäärä vaihteli vuonna 2013 Kanta-Hämeen aluepelastuslaitoksen 145 ja Pirkanmaan aluepelastuslaitoksen 1065 tilaisuuden välillä keskiarvon ollessa 354 tilaisuutta. 13:lla pelastustoimen alueella turvallisuuskoulutustilaisuuksia oli alle keskiarvon ja yhdeksällä pelastustoimen alueella tilaisuuksia oli yli keskiarvon. Neljällä pelastustoimen alueella turvallisuuskoulutustilaisuuksia oli yli 500 kpl ja yhdellä yli 1000 kpl.

Turvallisuuskoulutustilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus alueen väkiluvusta vaihteli vuonna 2013 Länsi-Uudenmaan, Varsinais-Suomen ja Kanta-Hämeen aluepelastuslaitoksen 3 %:n ja Jokilaaksojen 11 % välillä keskiarvon ollessa 5 %. Kahdeksalla pelastustoimen alueella turvallisuuskoulutustilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli alle keskiarvon 5 % ja 14:llä pelastustoimen alueella turvallisuuskoulutustilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli sama kuin keskiarvo 5 % tai enemmän. Yhdellä pelastustoimen alueella turvallisuuskoulutustilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli yli 10 %.

Yhteen turvallisuuskoulutustilaisuuteen osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä vuonna 2013 vaihteli Pohjois-Savon 24 ja Itä-Uudenmaan 55 osallistujan välillä, keskiarvon ollessa 38 osallistujaa. 11:llä pelastustoimen alueella yhteen turvallisuuskoulutustilaisuuteen osallistuneiden keskimääräinen osallistujamäärä oli alle keskiarvon 38 osallistujaa ja 11:llä pelastustoimen alueella keskimääräinen osallistujamäärä oli sama kuin keskiarvo 38 osallistujaa tai enemmän. Turvallisuuskoulutustilaisuuksiin osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä on huomattavasti pienempi kuin turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä, koska turvallisuuskoulutus ei ole pelkästään yksisuuntaista tiedon jakamista. Itä-

Uudenmaan pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutustilaisuuksiin osallistuneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä, 55 osallistujaa, tuntuu suurelta osallistujamäärältä turvallisuuskoulutuksiin.

Pelastuslaitosten järjestämä turvallisuusviestintä yrityksille

Valtakunnallisesti pelastustoimen alueiden välillä on isoja eroja yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien määrissä. Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien määrä vaihteli vuonna 2013 Itä-Uudenmaan 73:n ja Helsingin 320 tilaisuuden välillä, keskiarvon ollessa 161 tilaisuutta. 14:lla pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien kokonaismäärä oli alle keskiarvon ja kahdeksalla pelastustoimen alueella tilaisuuksia oli yli keskiarvon.

Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus alueen väkiluvusta vaihteli eri pelastuslaitoksissa 1 - 2 %:iin vuonna 2013. Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista vaihteli Länsi-Uudenmaan, Päijät-Hämeen ja Jokilaaksojen 22 %:n ja Helsingin 53 %:n välillä keskiarvon ollessa 32 %. 11:llä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista oli alle keskiarvon 32 %. 11:llä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista oli sama kuin keskiarvo 32 % tai enemmän. Kolmella pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuusviestintätilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista oli yli 40 % ja yhdellä pelastustoimen alueella yli 50 %. Tästä voidaan todeta, että yritysten työntekijöille järjestetään noin 1/3 kaikista pelastuslaitosten toteuttamista turvallisuusviestintätilaisuuksista.

Pelastuslaitosten järjestämä turvallisuuskoulutus yrityksille

Valtakunnallisesti pelastustoimen alueiden välillä on isoja eroja yritysten työntekijöille pidettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien järjestämisessä vuonna 2013. Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien määrä vaihteli Itä-Uudenmaan 66:n ja Helsingin 315 tilaisuuden välillä keskiarvon ollessa 151 tilaisuutta. 15:llä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien kokonaismäärä oli alle keskiarvon 151 kpl ja seitsemällä pelastustoimen alueella tilaisuuksia oli yli keskiarvon 151 kpl. Viidellä pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjä turvallisuuskoulutustilaisuuksia oli yli 200 kpl, näistä kahdella pelastustoimen alueella yritysten työntekijöille järjestettyjä turvallisuuskoulutustilaisuuksia oli yli 300 kpl.

Yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus alueen väkiluvusta vaihteli eri pelastuslaitoksissa 1 - 2 %:iin vuonna 2013. Yritysten työntekijöille järjestettyjen kaikkien turvallisuuskoulutustilaisuuksien prosentuaalinen osuus kaikista turvallisuuskoulutuksista vaihteli Pirkanmaan ja Satakunnan 29 %:n ja Keski-Suomen 59 %:n välillä keskiarvon ollessa 44 %. Jos taas verrataan yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien määrää kaikkiin yrityksen työntekijöille järjestettyihin turvallisuusviestintätalaisuuksiin, prosentuaalinen osuus vaihteli Kymenlaakson 72 %:n ja Pirkanmaan 99 %:n välillä keskiarvon ollessa 92 %. Tästä voidaan todeta, että yrityksille järjestetään pääasiassa turvallisuuskoulutuksia.

Alkusammutuskoulutus on ylivoimaisesti yleisin pelastuslaitosten järjestämä turvallisuuskoulutusten aihealue yrityksissä. Alkusammutus esiintyy yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten aihealueena 2023 kertaa eli 61 %:ssa yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuuskoulutustilaisuuksista oli aihealueena mukana alkusammutuskoulutus. Seuraavaksi yleisimpiä aihealueita yrityksissä järjestetyissä turvallisuuskoulutuksissa ovat toiminta hätätilanteessa, joka esiintyy yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten aihealueena 965 kertaa (29 %), ja poistumisturvallisuus, joka esiintyy yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten aihealueena 539 kertaa eli 16 %:ssa yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuuskoulutustilaisuuksista oli aihealueena mukana poistumisturvallisuus.

Pelastussuunnitelma esiintyy yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten aihealueena 154 kertaa eli noin 4,7 %:ssa yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuuskoulutustilaisuuksista oli aihealueena pelastussuunnitelma. Tämä luku kuulostaa pieneltä, sillä säädösten mukaan pelastuslaitoksen tulee antaa neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnasta.

Yritysten järjestämät turvallisuuskoulutukset ja niiden toteuttajat

Tutkimusta varten haastateltujen henkilöiden mukaan yritysten työntekijöille järjestetään säännöllisesti erilaisia turvallisuuskoulutuksia ja paloturvallisuuskoulutuksista muun muassa alkusammutuskoulutuksia ja tulityökursseja. Kummassakin haastatellussa yrityksessä järjestetään myös säännöllisesti erilaisia palo- ja poistumisharjoituksia.

Toisessa yrityksessä on tavoitteena, että jokainen työntekijä käy viiden vuoden välein paloturvallisuuskoulutuksen, johon sisältyy teoriaosuus sekä käytännön alkusammutuskoulutus. Toisen yrityksen työntekijöistä yli 90 % on käynyt tulityökurssin, johon sisältyy alkusammutuskoulutus.

Toisessa yrityksessä järjestetään osa paloturvallisuuskoulutuksista kokonaan itse, osan koulutuksista järjestää kokonaan ulkopuolinen yrittäjä ja osan koulutuksista kokonaan myös aluepelastuslaitos. Osa koulutuksista järjestetään yhteistyössä yrityksen ja aluepelastuslaitoksen kanssa. Koulutustapaan vaikuttaa se, minkä aluepelastuslaitoksen alueella yrityksen toimipaikka on. Tulityökorttikoulutukset yritys järjestää pääsääntöisesti kokonaan itse omille työntekijöilleen. Toisen yrityksen tulityökorttikoulutukset on järjestänyt yksityinen yhteistyökumppani.

Toisessa haastatelluista yrityksistä järjestetään turvallisuuskoulutusten lisäksi vuosittain useita palo- ja evakuointiharjoituksia. Isojen evakuointiharjoitusten suunnittelussa ja toteutuksessa on mukana myös aluepelastuslaitos, lisäksi vakuutusyhtiö on ollut näiden harjoitusten suunnittelussa ja toteutuksessa. Pienemmät harjoitukset yritys on suunnitellut ja toteuttanut itse.

Toisen haastatellun yrityksen toimipaikoista yksi on SEVESO-kohde, jossa tulee harjoitella vähintään kolmen vuoden välein yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa. SEVESO-kohteen harjoitusten suunnittelussa ja toteutuksessa on ollut mukana myös aluepelastuslaitos, lisäksi myös vakuutusyhtiö on ollut mukana tämän kohteen harjoitusten suunnittelussa ja toteutuksessa. Myös muissa yrityksen kohteissa on järjestetty erilaisia paloja ja pelastusharjoituksia, ja näiden harjoitusten suunnittelussa ovat olleet mukana myös aluepelastuslaitos ja vakuutusyhtiö. Pienempiä poistumisharjoituksia yritys on järjestänyt myös itse toimipaikoissaan.

Kummankin yrityksen mukaan erilaisten turvallisuuskoulutusten ja harjoitusten määrä lisääntyy tulevaisuudessa. Osan koulutuksista ja harjoituksista yritykset varmasti järjestävät itse, mutta osassa koulutuksista he tulevat varmasti tarvitsemaan ulkopuolista apua. Voisiko tässä olla yksi tulevaisuuden tulonlähde pelastuslaitoksille?

Pelastuslaitosten lakisäateisten velvoitteiden ja tavoitteiden täytyminen turvallisuusviestinnässä

Pelastuslaitoksilla ei yleisesti ole lakisäateistä velvollisuutta järjestää turvallisuuskoulutuksia yrityksille, vaan pelastuslaitosten tehtävä on ohjata, neuvoa, valistaa ja valvoa alueensa yrityksiä, jotta ne osaisivat toimia onnettomuuksien uhatessa ja sattuesssa. Lisäksi pelastuslaitoksen tulee lain mukaan antaa neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnassa. Pelastustoimelle määritellään myös sisäasiainministeriön hallinnonalan toimintaja taloussuunnitelmassa 2013 - 2016 sekä tulossuunnitelmassa 2012 vuosittaiset tavoitteet neuvontaa ja valistusta saaneiden prosenttiosuudesta koko väestöstä. Vuodelle 2013 tämä tavoite oli 20 %.

Jos mietitään edellä mainittuja velvoitteita, niin 11:llä pelastustoimen alueella turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli yli 20 % eli ylitti sisäasiainministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellyn vuosittaisen tavoitteen, neuvontaa ja valistusta saaneiden osalta, vuonna 2013. Tässä tulee kuitenkin huomioida terminologian eroavuus, tavoitteissa mainitaan, neuvontaa ja valistusta saaneiden prosenttiosuus koko väestöstä ja pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTOssa mainitaan turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden

osuus väkiluvusta. Neuvonta ja valistus ovat nykyisen terminologian mukaan yksi osa turvallisuusviestintää. Kuuluvatko tähän tulostavoitteeseen myös turvallisuuskoulutukset, jotka ovat yksi turvallisuusviestintätilaisuuksien toteutustapa niin kuin valistuskampanja ja turvallisuusneuvonta?

Säädösten mukaan pelastuslaitoksen tulee antaa neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnassa. Turvallisuusviestintätilaisuuksien aihealueena esiintyi vuonna 2013 pelastussuunnitelma yhteensä 343 kertaa eli 2,9 %:ssa kaikista turvallisuusviestintätilaisuuksista oli aihealueena mukana pelastussuunnitelma. Jos samaa asiaa tarkastellaan yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten osalta niin pelastussuunnitelma esiintyi aihealueena 154 kertaa eli noin 4,7 %:ssa yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuuskoulutustilaisuuksista oli aihealueena pelastussuunnitelma. Nämä kummatkin luvut kuulostavat pieniltä, sillä voisi olettaa, että monet tarvitsevat neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnassa.

5.2 Mahdolliset jatkotutkimusaiheet

Pelastustoimen alueet kirjaavat PRONTOon kaikki turvallisuuskoulutustilaisuudet ja turvallisuuskoulutustilaisuuden aihealueen. Turvallisuuskoulutusten aihealueita on PRONTOssa kaikkiaan noin 40 kpl. Vuonna 2013 yritysten turvallisuuskoulutuksia on merkitty 15:een eri aihealueeseen. Yleisimmät turvallisuuskoulutuksen aihealueet ovat, alkusammutus, toiminta hätätilanteessa, poistumisturvallisuus, turvakävely, palonehkäisy, ensiapukoulutus, arjen turvallisuus, pelastussuunnitelma ja tulityökoulutus. Näistä koulutuksista suurin osa on teoriakoulutuksia, mutta osa saattaa olla myös käytännön harjoituksia ja palo- ja pelastusharjoituksia, muun muassa poistumisturvallisuus ja toiminta hätätilanteessa. Sitä, että onko turvallisuuskoulutus teoriakoulutus, käytännön harjoitus vai toimintaharjoitus, ei saa selvitettyä PRONTOon turvallisuusviestintäosiosta. Yksi jatkotutkimusaihe voisikin olla se, miten paljon pelastuslaitosten pitämistä turvallisuuskoulutuksista on käytännön palo- ja pelastusharjoituksia.

Haastattelututkimuksessa selvitettiin, että yritykset maksavat myös osasta aluepelastuslaitosten pitämistä koulutuksista. Lisäksi tiedetään, että ainakin pelastuslaitosten pitämät ensiapukurssit ja tulityökurssit ovat maksullisia osallistujille. Tämäkin on sellainen tieto, jota ei saa ainakaan kovin helposti selvitettyä PRONTOn turvallisuusviestintäosios- ta. Yksi jatkotutkimusaihe voisikin olla, miten paljon pelastuslaitokset saavat tuloja turvallisuuskoulutuksista tällä hetkellä.

Yritysten omasta mielestä erilaisten turvallisuuskoulutusten ja –harjoitusten määrä lisääntyy tulevaisuudessa. Osan näistä koulutuksista ja harjoituksista yritykset pystyvät varmasti järjestämään itse, mutta osassa koulutuksissa ne tulevat varmasti tarvitsemaan ulkopuolista apua joko aluepelastuslaitoksilta tai yksityisiltä yrityksiltä. Voisiko tässä olla yksi tulevaisuuden tulolähde pelastuslaitoksille, sillä yritykset ovat valmiita maksamaan näistä pelastuslaitosten pitämistä koulutuksista? Yksi jatkotutkimusaihe voisikin olla se, voisiko turvallisuuskoulutukset olla yksi tulevaisuuden tulonlähde pelastuslaitoksille.

5.3 Tutkimuksen laatijan oppimisprosessi työn aikana

Päädyin tähän opinnäytetyön aiheeseen keväällä 2012. Olin miettinyt opinnäytetyön aihetta opintojen alusta eli tammikuusta 2011 asti. Minulle oli alusta asti selvää, että työn aihe liittyy jollain tavalla turvallisuuskoulutuksiin. Loppujen lopuksi päädyin tähän aiheeseen silloisen työni kautta, kun havaitsin, että eri puolella Suomea aluepelastuslaitokset osallistuvat todella vaihtelevasti yritysten ja laitosten pitämiin palo- ja poistumisharjoituksiin. Päätinkin selvittää opinnäytetyössäni, miten aluepelastuslaitokset osallistuvat näihin yritysten ja laitosten pitämiin erilaisiin harjoituksiin, joita ovat muun muassa erilaiset palotilanne- ja poistumisharjoitukset. Koska pelkästään erilaiset harjoitukset ja niihin osallistumisen selvittäminen ja vertailu olisi ollut melko suppea tutkimusalue, laajensin tutkimusaluetta myös yrityksille pidettäviin erilaisiin turvallisuuskoulutuksiin, pääasiassa paloturvallisuuskoulutuksiin.

Alkuun oli tarkoitus tehdä kyselytutkimus aiheesta aluepelastuslaitosten koulutusvas-
taaville ja muutamalle yrityksen edustajalle. Ohjaavan opettajan avulla päädyin siihen,
että tein pelastuslaitoksia koskevan tutkimuksen pelastustoimen resurssi- ja onnetto-
muustietojärjestelmä PRONTO:n turvallisuusviestintäosiosta, ja näin tutkimusjoukosta
saatiin myös mahdollisimman kattava. PRONTO:n turvallisuusviestintäosio niin kuin
koko PRONTO oli minulle uusi, koska en ollut pelastuslaitoksella töissä. Tämä aiheutti
alkuun oman haasteensa tutkimuksen tekemisessä.

PRONTO:n tutustumisen ja pienten alkukankeuksien jälkeen sain tehtyä laajan vertailun
aluepelastuslaitosten pitämistä turvallisuusviestintä- ja turvallisuuskoulutustilaisuuksis-
ta. Se, että tutkimus tehtiin PRONTO:n turvallisuusviestintäosiosta, osoittautui työn ai-
kana erinomaiseksi ratkaisuksi, sillä se antoi mahdollisuuden muuttaa ja laajentaa tut-
kimuksen kysymyksiä tutkimuksen aikana, mitä ei olisi pystynyt tekemään jos tutkimus
olisi tehty kyselytutkimuksena.

Ensimmäinen ammattikorkeakoulutasoinen opinnäytetyö on aina kokonaan uusi koke-
mus työn tekijälle. Yhtenä suurimmista opeista pidän perusteiden oppimista tutkimuk-
sen laadinnalle, jotta tutkimus on pätevä ja mahdollisimman luotettava. Ammattikor-
keakoulutasoisesta tutkimuksesta ja opinnäytetyöstä on vielä matkaa täysin akateemi-
seen tutkimustyöhön, mutta se antaa erinomaiset perusteet suppeiden tutkimusten laa-
dintaan. Työn aikana tutustuin useisiin turvallisuuskoulutuksia ja -harjoituksia käsittele-
viin teoksiin. Nämä teokset laajensivat näkemystä erilaisista turvallisuuskoulutuksista ja
-harjoituksista ja tätä tietoa voin tulevaisuudessa hyödyntää erilaisten turvallisuuskoulu-
tusten ja -harjoitusten yhteydessä. Lisäksi tutustuin työn aikana pelastustoimen resurssi-
ja onnettomuustietojärjestelmä PRONTOon ja sen turvallisuusviestintäosioon ja tätä
voin hyödyntää myös tulevaisuudessa.

5.4 Pohdinta

Terminologia

Turvallisuusviestintä on terminä uusi ja erittäin usein pelastustoimessa käytetään samasta asiasta termiä valistus ja neuvonta. Turvallisuusviestinnän valtakunnallisen työryhmän ohjeen mukaan turvallisuusviestintä koostuu kolmesta kokonaisuudesta: turvallisuusneuvonnasta, turvallisuuskoulutuksesta ja turvallisuusvalistuksesta.

Ensimmäinen ristiriita terminologiassa tulee, kun tarkastellaan sisäasiainministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa 2013 - 2016 sekä tulossuunnitelmassa 2012 määritellyjä vuosittaisia tavoitteita. Nämä tavoitteet on määritelty neuvontaa ja valistusta saaneiden prosenttiosuutena koko väestöstä. Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTOssa käytetään taas turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden osuus väkiluvusta. Neuvonta ja valistus ovat nykyisen terminologian mukaan yksi osa turvallisuusviestintää, eli ongelma on kuuluvatko tähän tulostavoitteeseen myös turvallisuuskoulutukset, jotka ovat yksi turvallisuusviestintätilaisuuksien toteutustapa niin kuin valistuskampanja ja turvallisuusneuvonta.

Pelastustoimen tulisi käyttää turvallisuusviestinnästä yhtenäisiä termejä, jotta kaikki tietävät mistä puhutaan eikä tule väärin ymmärryksiä. Myös lainsäädännössä tulisi käyttää samoja termejä kuin muutenkin käytetään. Tämän hetkisen lainsäädännön mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta.

Pelastustoimen lakisääteinen velvoite turvallisuusviestinnän osalta

Pelastuslaitoksilla ei yleisesti ole lakisääteistä velvollisuutta järjestää turvallisuuskoulutuksia yrityksille, vaan pelastuslaitosten tehtävä on ohjata, neuvoa, valistaa ja valvoa alueensa yrityksiä turvallisuuskoulutuksien ja harjoitusten järjestämisessä jotta ne osaisivat toimia onnettomuuksien uhatessa ja sattuesssa. Lisäksi pelastuslaitoksen tulee antaa neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnassa.

Sisäasiainministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa on määritelty vuosittaiset tavoitteet neuvontaa ja valistusta saaneiden prosenttiosuudesta koko väestöstä. Vuodelle 2013 tämä tavoite oli 20 %.

11:llä pelastustoimen alueella turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden prosentuaalinen osuus väkiluvusta oli yli 20 % eli ylitti sisäasiainministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellyn vuosittaisen tavoitteen vuoden 2013 osalta. Tämän tavoitteen osalta tulee terminologiaa täsmentää, sillä tavoitteissa puhutaan neuvontaa ja valistusta saaneiden prosenttiosuudesta ja PRONTOsta saadaan turvallisuusviestintätilaisuuksiin osallistuneiden osuus väkiluvusta ja nämä eivät ole samat asiat. Sitten toinen asia tämän tavoitteen osalta on se, tuleeko pelastustoimen täyttää tämä tavoite yksin vai voitaisiinko tässä tehdä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa esim. poliisin ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

Säädösten mukaan pelastuslaitoksen tulee antaa neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnassa. Kaikkien turvallisuusviestintätilaisuuksien aihealueena pelastussuunnitelma esiintyi vuonna 2013 2,9 %:ssa tilaisuuksista. Jos samaa asiaa tarkastellaan yritysten työntekijöille järjestettyjen turvallisuuskoulutusten osalta niin pelastussuunnitelma esiintyi aihealueena noin 4,7 %:ssa yritysten työntekijöille järjestetyistä turvallisuuskoulutustilaisuuksista. Nämä kummatkin luvut kuulostavat pieniltä, sillä voisi olettaa että useammat tarvitsevat neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnassa.

Turvallisuuskoulutustilaisuuksien aihealueet PRONTOssa

Pelastustoimen alueet kirjaavat PRONTOon kaikki turvallisuuskoulutustilaisuudet ja turvallisuuskoulutustilaisuuden aihealueen. Turvallisuuskoulutusten aihealueita on PRONTOssa kaikkiaan noin 40 kpl. Vuonna 2013 yritysten työntekijöille pidettyjä turvallisuuskoulutuksia on merkitty 15:een eri aihealueeseen. Yleisimmät turvallisuuskoulutuksen aihealueet olivat, alkusammutus, toiminta hätätilanteessa, poistumisturvallisuus, turvakävely, palonehkäisy, ensiapukoulutus, arjen turvallisuus, pelastussuunnitelma ja tulityökoulutus.

Aihealueita on mielestäni liikaa ja näitä pitäisi käydä läpi ja karsia, jotta tilastoista saataisiin parempia. Toinen turvallisuuskoulutusten aihealueisiin liittyvä asia on se, että PRONTO:n turvallisuuskoulutusten aihealueiden luvuissa on huomioitava sellainen asia, että tilasto sisältää tilaisuuksien lukumäärät, joissa kyseinen aihealue on ollut mukana. Lukumäärät voivat olla suurempia kuin turvallisuuskoulutustilaisuuksien lukumäärät, koska samassa tilaisuudessa on voinut olla mukana useita aihealueita. Tämä ominaisuus vaikeuttaa vertailukelpoisten tilastojen tekemistä turvallisuuskoulutusten aihealueiden osalta, sillä samassa turvallisuuskoulutuksessa on yleensä useita aihealueita, esimerkiksi alkusammutus, pelastussuunnitelma, poistumisturvallisuus, turvakävely ja toiminta hätätilanteessa. Lukujen virheestä saa jonkinlaisen kuvan jos vertaa yritysten työntekijöille pidettyjen turvallisuuskoulutustilaisuuksien määrää 3 311 kpl ja lukua 5 164 kpl, jonka saa PRONTOsta kun käyttää hakukriteerinä turvallisuuskoulutusten aihealuetta.

LÄHTEET

HE 257/2010 vp. *Hallituksen esitys Eduskunnalle pelastuslaiksi ja laiksi meripelastuslain 23 §:n muuttamisesta.*

Jaakkola, E. 1997. *Luo turvallisuutta. valistamisen ja pelastusneuvonnan oppikirja.* Suomen palopäällystöliitto ry. Kirjapaino txt. Porvoo.

Kauppinen, S. 2009. *Alkusammutusharjoitus.* Suomen palopäällystöliitto ry. Oy Fram Ab. Vaasa.

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005.

Linjala, T. & Waitinen, M. 2014. *Poistumisturvallisuusopas.* Helsingin pelastuskoulu. AS Pajo. Sindi. Viro.

Pelastuslaki 379/2011.

Pelastustoimen turvallisuusviestinnän strategia 22.5.2012

www-dokumentti.

[http://www.pelastustoimi.fi/tietopankki/julkaisut/turvallisuusviestinnan strategia.](http://www.pelastustoimi.fi/tietopankki/julkaisut/turvallisuusviestinnan_strategia)

11.2.2014.

PRONTO. *Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmä.*

Reiman, T., Pietikäinen, E., & Oedewald, P. (2008). *Turvallisuuskulttuuri.* Espoo 2008 VTT Publications 700.

Sisäasiainministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelma 2013-2016 sekä tulossuunnitelma 2012. www-dokumentti.

[http://www.intermin.fi/download/33710_TTS_2013-2016_esite_68s_low.pdf.](http://www.intermin.fi/download/33710_TTS_2013-2016_esite_68s_low.pdf)

11.2.2014.

Sokos-tavaratalojen poistumisharjoitusopas 2009. SOK-riskienhallinta.
pdf-dokumentti.

SPEKa. Tulityökoulutus on tuonut satojen miljoonien säästöt 25 vuodessa.

www-dokumentti.

<http://www.spek.fi/news/Tulityokoulutus-on-tuonut-satojen-miljoonien-saastot-25-vuodessa/kih24s4q/b8af0d58-0bd0-4373-8340-3b5b5b35bba4/> .15.11.2013.

SPEKb. Tulityökurssi. www-dokumentti.

<http://www.spek.fi/Suomeksi/Koulutus/Tulitoiden-turvallisuuskoulutus/Tulityokurssi.25.8.2014>.

Tuisku, E. & Arvonen S. 2006. *Turvallisuuskävely*. Suomen palopäällystöliitto ry. Painoyhtymä. Porvoo.

Tulityöt suojeleohje. www-dokumentti.

https://www.fkl.fi/materiaalipankki/ohjeet/Dokumentit/Tulityot_suojeleohje_2014.pdf.
25.8.2014.

Turvallisuusviestinnän sisältö. Turvallisuusviestinnän valtakunnallinen työryhmä.

www-dokumentti.

http://www.pelastuslaitokset.fi/filewrap.php?c=&f=Turvallisuusviestinnan_terminologia.pdf.11.2.2014.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 855/2012.

Waitinen, M. & Ripatti, E. 2006. *Sosiaali- ja terveydenhuollon turvallisuusopas*. Suomen palopäällystöliitto ry. Suomen kirjapaino Oy. Kerava.

Waitinen, M. 2014. *Oppilaitoksen turvallisuusopas 2. Turvallisuuskulttuurin kehittäminen*. Suomen palopäällystöliitto ry. Painoagentti Oy. Nurmijärvi.

Waitinen, M. & Takaneva, A. 2007. *Kaupan turvallisuusopas*. Suomen palopäälystöliitto ry. Savion kirjapaino Oy. Kerava.

Waitinen, M. 2011. *Turvallinen koulu? Helsinkiläisten peruskoulujen turvallisuuskulttuurista ja siihen vaikuttavista tekijöistä*. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 332.

KESKUSTELUT

Vesalainen Mari. Kehityspäällikkö, Metsä Wood Timber-linja. 25.3.2014. Henkilökohtainen keskustelu.

Lindström Vesa. Turvallisuusasiantuntija, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri. 28.3.2014. Henkilökohtainen keskustelu.

LIITTEET

LIITE 1. HAASTATTELUTUTKIMUKSEN KYSYMYKSET YRITYKSELLE

1. Yrityksen nimi		
2. Vastaajan nimi		
3. Vastaajan virkanimike		
4. Työntekijöitä yrityksessä		
5. Toimipisteitä yrityksellä		
	KYLLÄ	EI
6. Pidetäänkö yrityksenne työntekijöille turvallisuuskoulutuksia?		
7. Mitä turvallisuuskoulutuksia?		
- alkusammutuskoulutuksia		
- ensiapukoulutuksia		
- tulityökursseja		
- varautumiskoulutuksia		
- muita		
8. Kuka koulutuksia pitää?		
- Yritys itse		
- Pelastuslaitos		
- joku muu? Kuka?		
9. Ovatko yrityksenne turvallisuuskoulutukset maksullisia?		
10. Olisitteko valmis maksamaan turvallisuuskoulutuksista?		
11. Oletteko tyytyväisiä turvallisuuskoulutuksienne pitäjään?		
12. Pidetäänkö yrityksessänne palo- ja pelastusharjoituksia?		
13. Millaisia harjoituksia?		
- poistumisharjoituksia		
- palotilanneharjoituksia		
- SEVESO-kohteiden harjoituksia		
14. Kuinka harjoitukset järjestetään yrityksessänne?		
- Itse suunnitellaan ja toteutetaan		
- Pelastuslaitoksen kanssa yhteistyössä suunnitellaan ja toteutetaan		
- Ulkopuolisen yrityksen kanssa yhteistyössä suunnitellaan ja toteutetaan		
- ulkopuolinen yritys suunnittelee ja toteuttaa kokonaan		

- Jollain muulla tavalla		
15. Maksaako yrityksenne jotain harjoitusten suunnittelusta ja toteutuksesta?		
16. Olisitteko valmis maksamaan harjoitusten suunnittelusta ja toteutuksesta?		
17. Oletteko tyytyväisiä yrityksenne palo- ja pelastusharjoitusten suunnitteluun ja toteutukseen?		
18. Tulevatko turvallisuuskoulutukset lisääntymään tulevaisuudessa yrityksessänne?		
19. Tulevatko palo- ja pelastusharjoitukset lisääntymään tulevaisuudessa yrityksessänne?		